Бекітемін___________
Әдіскер: Бахбергенова Н.А

Тәрбиелеу-білім беру процесінің циклограммасы
Қыркүйек айы. 2024жыл .1 апта. «Ақбота».ересек топ.

Күн тәртібінің кезеңдері	Дүйсенбі 02.09.2024	Сейсенбі 03.09.2024	Сәрсенбі 04.09.2024	Бейсенбі 05.09.2024	Жұма 06.09.2024
Балаларды қабылдау	**Күй күмбірі-ұлттық өнерді балаға дәріптеу.** Балаларды көтеріңкі көңіл-күймен қарсы алу. Балалар үшін жайлы жағдай жасау. Балаларға тәрбиешінің толық аты - жөнін атап сәлемдесуді үйрету. Баладан қандай көңіл күймен келгенін сұрап, сәлемдесуді пысықтау, баланы жеке пікірін білдіруге тарту **(сөйлеуді дамыту).** Сәлемдесіп балаға үш қорапты көрсету оларда оны сағынып күтіп отырған жануарлар суреті бар. Бала таңдап алған жануар суретін алып түрлі түсті қаламдармен бояуға жағдай жасау.				
Ата-аналармен немесе баланың басқа заңды өкілдерімен, кеңес,әңгімелесу	**«Өнегелі 15 минут»** «Балалардың демалыс күндерін қалай, қайда өткізгендері жайлы» әңгімелесу. Ата-аналараға ертеңгілік жаттығуға балаларды үлгертіп әкелулерін ата-аналарға түсіндіру				
Балалардың дербес әрекеті (баяуқимылды,үстел үсті ойындары, бейнелеу іс-әрекеті, кітаптарды қарау және басқалар)	Топта балалармен шағын ойын орталықтарында еркін ойындарды ұйымдастыру, үстел үсті ойындары. Пазлдармен үстел -үсті ойыны. «Кішкентай көмекшілер» ойыны Өнер орталығында сурет салу, суретті кітапшаларды бояу, Құрастыру материалдарымен құрастыру ойындары, кітаптарды қарау, **(сөйлеуді дамыту)** Табиғат бұрышындағы еңбек (бөлме өсімдіктеріне күтім жасау) **Балармен жеке жұмыс.** «Балабақшадағы қауіпсіз мінез-құлық ережелерін»таныстыру.**Қауіпсіздік ережелеріме тансыру**				
	«Кітап қайдан келеді?» тақырыбында әңгімелесу. Мақсаты: Балалар қалаулары бойынша іс әрекеттерді таңдап, орталықтарға барып жұмыс жасайды.Бірінші орталықта біздің топта қандай кітаптар бар? Міндеттері: Кітаптарды қалай ажыратуға болатынын анықтау. Кітап	«Кітап дүкені және кітапхана» Мақсаты: Кітап дүкені және кітапхана туралы балардың ойларын тыңдау, кітапханада және кітап дүкенінде рөлдік ойынын ойнау. Міндеттері: Айырмашылықтарын білу. Дауысты, дауыссыз дыбыстарды дұрыс айту	«Менің сүйікті кейіпкерім» Мақсаты: әңгімелесу. Міндеттері: кітаптардан суреттерін қарау. Өз ойымен бөлісу. Ойыншығы арқылы іс әрекетін көрсету. Сахналау. **(сөйлеуді дамыту, көркем әдебиет)** Міндеттері: Сүйікті	«Менің алғашқы кітабым» Мақсаты: Менің алғашқы кітабым тақырыбында балалармен әңгімелесу. Міндеттері: Сурет кітаптарын бояу. Жазушымен кездесу. Сөйлемдегі сөздерді байланыстыруға, көмекші сөздерді	«Кітапқа қамқор боламыз». Мақсаты:Кітаптарды қалай күтіп ұстау керектігі туралы әңгімеслесу. Міндеттері: Балаларға жыртылған кітаптарды түптеп, жапсырып жөндеуге беру. Өз қолдарымен жасаған кітаптармен сөрені толтыру.

	неден жасалған? табиғи ресурстарға ұқыпты қарауды қалыптастыру**(Қоршаған ортамен таныстыру, зерттеу әрекеті)**	дағдыларын бекіту. **(сөйлеуді дамыту, көркем әдебиет)** Ертегі кітабы Мақсаты:Ертегі кітап суретін салу. Міндеттері: Заттардың пішіні: дөңгелек, сопақ, шаршы, тікбұрыш, үшбұрыш, көлемібөліктерінің орналасуы туралы түсініктерді бекіту. **(сурет салу)**	кейіпкерінің суретін салу, мүсінін жасау немесе қиып бейнесін жапсыру. Мүсіндеуде қауіпсіздік ережелерін сақтауды қалыптастыру. **(сурет салу, жапсыру, мүсіндеу)**	дұрыс қолдануғаүйрету **(сөйлеуді дамыту)** Топтағы кітап орталығын шарлармен әр түрлі суреттермен сәндеу. **(сурет салу)**	Жапсыруда қауіпсіздік ережелерін сақтау,жұмысты ұқыптылықпе орындауын қалыптастыру. **(жапсыру) (сөйлеуді дамыту)** Шығармашылықпен айналысу барысында күй тыңдау. **«Күй күмбірі» -** балалардың бойында музыканы тыңдауға қызығушылықтарын, музыканы эмоционады қабылдауды, түсінуді, қадірлей білуді қалыптастыру
Ертеңгілік жаттығу	Қыркүйек айына арналған таңертеңгі жаттығулар кешені (**Жалпы дамытушы жаттығулар, қимыл белсенділігі, ойын әрекеті).**				
Таңғы ас	Таңғы ас алдында қолдарын сумен сабындап жуу мәдениетін қалыптастыру. **(мәдени-гигиеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, кезекшілердің еңбек әрекеті)** Өз орнын тауып отыру. Таза және ұқыпты тамақтануды, қасықты дұрыс ұстауды, тамақтанған кезінде ауызын жауып отырып, асықпай әбден шайнауды үйрету.Тамақтанып болғаннан кейін алғыс айту, ас қайыру. Аумин десең маған,Алтыннан-жаған, Күмістен тағаң Оң жағыңнан кетпесін, Тілеуің қабыл, Мұратың асыл болсын, Аумин **(сөйлеуді дамыту)**				
Ұйымдастырылған іс-әрекетке дайындық	Таңғы жиын. Балалар жаңалықтарымен бөліседі, жақсы тілектер тілеу. Бірлескен жоспарларды, мәселелерді талқылау, қызығушылықтары бойынша әрекет түрін таңдау, ережелер туралы келісу және т. б. **(сөйлеуді дамыту)** **1 қыркүйек - Білім күні** **«Балабақша - жайлы мекен»** тақырыбында әңгімелесу, суреттер қарау. **Біртұтас тәрбие**				
Мектепке дейінгі ұйымның кестесі бойынша	**Дене шынықтыру** Жалпы дамытушы	**Музыка** Кітап білім бұлағы»	**Дене шынықтыру** Жалпы дамытушы	**Дене шынықтыру** Жалпы дамытушы	**Музыка** «Би»

ұйымдастырылған іс-әрекеттер	жаттығулар Негізгі қимылдар: *Жүру:* бағытты және қарқынды өзгертіп жүру *Тепе-теңдіктісақтау:*қырлы,көлбеутақтайбойымен(ені2сантиметр, биіктігі 30-35 сантиметр) жүру; *Секіру:* 4–5сызықтан аттап (сызықтардың арақашықтығы 40–50 сантиметр) секіру, 20–25сантиметрбиіктіктенсекіру *Лақтыру,домалату,қағып алу:*допты бір-біріне төменнен және бастанасыра лақтыру (1,5 метр қашықтықта) Қимылды ойын: Кішкене қапшықты кім алысқа лақтыра алады?	Міндеттері: Таныс әндерді орындауда балаларға арналған әртүрлі шулы музыкалықаспаптарды таныстыру. Әуеннің көңілді би сипатын қабылдауға үйрету	жаттығулар. Негізгі қимылдар: *Жүру:*бағыттыжәнеқарқындыөзгертіпжүру *Тепе-теңдіктісақтау:*қырлы,көлбеутақтайбойымен(ені2сантиметр, биіктігі 30-35 сантиметр) жүру; *Секіру:* 4–5сызықтанаттап (сызықтардыңарақашықтығы 40–50 сантиметр) секіру, 20–25сантиметрбиіктіктен секіру *Еңбектеу, өрмелеу:* табан мен алақанғасүйеніп, төрттағандапеңбектеу Қимылды ойын: Шеңберге түсір Спорттық жаттығулар: Велосипед тебу: екі немесе үш дөңгелекті велосипед тебу; оңға, солғабұрылу. Спортзалда	жаттығулар. Негізгі қимылдар: *Жүру:*бағытты және қарқынды өзгертіп жүру *Тепе-теңдікті сақтау:*қырлы,көлбеу тақтай бойымен(ені2сантиметр, биіктігі 30-35 сантиметр) жүру; *Еңбектеу, өрмелеу:* табан мен алақанға сүйеніп, төрттағандап еңбектеу *Лақтыру,домалату,қағыпалу:*допты бір-біріне төменнен және бастан асыра лақтыру (1,5 метр қашықтықта) Қимылды ойын: Жоғары лақтыр	Міндеттері: Музыканың сипатын сезінуге үйрету, таныс шығармаларды білу, тыңдалған музыкадан алған әсерлері туралы әңгімелеуді жетілдіру
	«Өзіміз кітап жасаймыз». Міндеттері: Балаларға қағаздарды желімдеу арқылы кітап жасату. **(жапсыру)**	**Дидактикалық, сюжетті-рөлдік ойындар** Қауіпсіздік ережелері. Жол қауіпсіздігі	**Қазақ тілі** «Күзгі табиғат» Міндеттері: Айналасындағы өзін қоршаған ортадан тыс	**«Ұшқыр ой алаңы» жобасы** «Тілге бойлау» жобасы қазақ тілін меңгеру	

	Өз қалаулары бойынша кітап мұқабасын сәндеп сурет салу. Сурет салуда еңкеймей, арқаны тік ұстап, дұрыс еркін отыруға, жұмысорнынтазаұстауға,ұқыпты болуға,қауіпсіздікті сақтауғабаулу. **(сурет салу)**	ережелерін сақтау. Жол белгілерін (жүру бөлігі, жаяу жүргіншілер өткелі, тротуар) білу, бағдаршамның белгілеріне сәйкес жолдан өту. «Балалар» жол белгілерімен таныстыру	заттармен құбылыстар,оқиғалар туралы ақпараттарды алуға және оларды талқылауға мүмкіндік беру.	«Кітап сөреге қалай келеді» тақырыбында әңгімелесу. Қандай мамандар кітап шығару жолында қызмет ететінін фильм арқылы тамашалау. **(қоршаған ортамен таныстыру)** Рөлдерге еніп ойнау. **(Көркем әдебиет)**	
Серуенге дайындық	Балалардың дербес қимыл белсенділігі үшін жағдай жасау, ойын құрал-жабдықтады дұрыс пайдалану туралы әңгімелесу.Балаларды ретімен киіндіру (ауа-райы жағдайына байланысты), дұрыс киінуді бақылау **Қауіпсіздік ережелері.**. Киім шкафтарын таза ұстау және жинауды қалыптастыру **(сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)**.				
Серуен	Кітап жасау үшін ағаштарға қамқор болу керектігі туралы әңгімелесу, ағаштарға қамқорлық жұмыстарын жүргізу. Желілі ойын Еркін тақырыпта балалардың қалауы бойынша ойын ұйымдастыру **«Балалар кітапханасы» жобасы** «Бір кітап» акциясы. Балалардың алып келген кітаптарын қарау. Сөйлемдегі сөздерді байланыстыруға, көмекші сөздерді дұрыс	«Жас тыңдарман» жобалары аясындаға балалар кітапханасына экскурсия жасау. Қимылды ойын: «Өз түсіңді тап», балалардың еркін ойындары Ұлттық ойын «Омпы»	Сүйікті кейіпкерлерін серуенге алып шығу, еркін ойындар. «Құстар біздің досымыз» Мақсаты: балабақша ауласында ұшып жүрген құстарға бақылау жасату, қамқорлық жасау үшін ұя жасауды жоспарлау. **«Smart bala» жобасы** Ұлттық ойын «Асықты тігіп ойнау»	Киімдерге бақылау Мақсаты: Күз мезгілінде адамдардың киімдерінде болатын өзгерістерді байқау, ерекшеліктерін атау. Ұлттық ойын «Алтыатаройыны»	Мультфильм Балалардың қалауы бойынша таза ауада немесе муз залда басқа топ балаларымен бірге мультфильм тамашалау. Міндеттері:Бақылау барысында жануарлар әлеміндегі маусымға тән көріністерді :күзде–көбелектердің, қоңыздардың,кейбір құстардың болмауына зейіндерін аударуды дамыту **(қоршаған ортамен таныстыру)** Ұлттық ойын

	қолдануғаүйрету Ұлттық ойын «Үштабан»				«Атбақыл»
Серуеннен оралу	Топқа оралу кезінде жылдам қатарға тұруды дағдыландыру. Асықпай бір-бірін итермей жүруді үйрету. Топта киетін аяқ киімдерін өз бетінше ауыстырып, киюін қалыптастыру. Жұмбақтар шешу, өлеңдер, әндер жаңылтпаштар, санамақтар және т.б. жаттау **(көркем әрекет, дербес ойын әрекеті).**				
Түскіас	Түскі ас алдында гигеналық шараларды орындау: қолды дұрыс жуу, өз орамалының орнын білу, қолды дұрыс сүрту, орамалды ілу көркемсөз қолдану, мысалы «Сылдырлайды мөлдір су, мөлдір суға қолыңды жу» табиғи ресурстарға ұқыпты қарауды қалыптастыру Кезекшілердің жұмысы (асхана құралдарын, майлықтарды үстелгеқою) Тамақтану (өзорнынбілу, дұрысотыру, асхана құралдарындұрысұстайбілу, ұқыптытамақтану , сөйлеспеу, алғысайту) **(мәдени-гигеналықдағдылар, өзіне-өзіқызметету, еңбекәрекеті)** Ереже: Тамақ ішер кезде енді, Сөйлемейміз күлмейміз. Астан басқа өзгені,Елемейміз, білмейміз.				
Күндізгіұйқы	Тамақтан соң ауыздарын сумен шаюды қалыптастыру. Киім түймелерін, сырмаларын өздігінше ағыту. Киімдерін ұқыпты орындыққа іліп (немесе арнайы сөреге) қоюды үйрету. Өз төсек орнын тауып жатуды үйрету. (**өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)** Балалардың тыныш ұйықтауы үшін жайы баяу музыка тыңдау. Қазақ халық ертегілерін оқып беру **(көркем әрекет)** **«Күй күмбірі»**-балалардың бойында ұлттық күйді тыңдауға қызығушылықтарын,музыканы эмоционады қабылдауды түсінуді,қадірлей білуді қалыпастыру.**Ұлттық құндылық.**				
Біртіндеп ұйқыданояту, сауықтырушаралары	Өз орындарында отырып керілу, тыныстау жаттығуларын жасату. Ригалық әдіс бойынша сауықтыру. (дене жаттығулар мен белсенділігі) Киімдерін реттілікпен өздігінен киіну. Түймелерін қадау, сырмаларын сыру, аяқ киімдерін дұрыс киюді үйрету. Қыз балалардың шаштарын тарауға үйрету. (**өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)** Қолдарын жуу, құрғатып сүрту, сүлгіні өз орнына іліп қоюды үйрету.**(мәдени-гигиеналық дағдылар**).				
Бесін ас	Кезекшілердің жұмысы (асханақұралдарын, майлықтардыүстелгеқою, соңынан жинау) Таза және ұқыпты тамақтану. Тамақтану мәденетін қалыптастыру. Асты тауысып жеуге үйрету. **(мәдени-гигеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)**				
Балалардың дербес әрекеті	Шығармашылық жұмыстарын жалғастыру. Кітаптарды санау, өлшеу, салыстыру. Міндеттері: Жиын, оның әртүрлі түстегі, пішіндегі,	«Кітапхана немесе кітап дүкенін» құрастыру материалдарынан құрастыру. Міндеттері: Қағазданқұрастыруғау	Кітаптан ән жаттау, айту **(музыка)** Еркін іс әрекеттер. Өз кітаптарын жасау жұмыстарын жалғастыру	Балалардың өз қолдарымен жасаған кітаптарынан көрме ұйымдастырып, басқа топтың педагогтарымен балаларын шақыру. **«Өнегелі 15 минут» -**	Балалардың таңдауы бойынша кітаптағы ертегілерді сахналау. Еркін рөлдік ойындар. **(сөйлеуді дамыту)**

	өлшемдегі заттардантұратындығытуралытүсінікберу,заттардыжұппенкоюарқылыолардысанамай-ақсалыстырунегізінде теңнемесетең еместігінанықтауды үйрету. **(математика негіздері)** Түзусызықбойыменалдыменқысқа,кейінұзын жолақтардықиюдыүйрету. **(сурет салу, жапсыру)**	йрету:қағаздыңпарағы нортасынанбүктеп,шиыршықтап,көлемдіпішіндерге айналдырабілу. **«Smart bala» жобасы (құрастыру)** Еркін рөлдік ойындар. Өз кітаптарын жасау жұмыстарын жалғастыру		балалардың ересектермен емін-еркін қарым-қатынас жасау дағдыларын қалыптастыру	«Кітап – менің қазынам»жобасы аясындаға балалар кітапханасын жасақтау.
Балалармен жеке жұмыс	Бақылау	Бақылау	Бақылау	Бақылау	Бақылау
Серуенге дайындық	Киімдерін реттілік сақтап дұрыс киінуге үйрету. Достарына көмектесу. Қатармен жұптасып жүруді, қатарды бұзбауды үйрету. Таза ауада қандай ойындар ойнайтынын балалармен жоспарлау. **(сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)**.				
Серуен	Қ/о «Трамвай» «Ұлттық ойын - ұлт қазынасы» Бестемше ойынымен таныстыру Бүгінгі күн жайында әңгімелесу. Кітаптан ертегі оқып беру. Балалардың өздері құрастырған ертегісін тыңдау. **(көркем әдебиет)**	Қ/о «Үрпек төбет». Кешкі табиғатты тамашалау. «Ұлттық ойын - ұлт қазынасы» Бестемше ойынын үйрету.	Қ/о «**Күн шуақ және жаңбыр** Үйде қандай ойын ойнайтыны жөнінде сұрау. Сол ойынды топпен ойнату.	Қ/о **Ойыншықты алып кел.** Күзгі киімдерді атап, тауып көрсету. Ерекшеліктерін айтқызып пысықтау.	Бүгін көрген мультфилімі жайында әңгімелесу. Сюжеттерін сомдап ойнату **(сөйлеуді дамыту)** Қ/о **Өз түсіңді тап**
Балалардың үйіне қайтуы	**Өнегелі-15 минут. Қауіпсіздік ережесі - ата-анамен бала өмірінің қауіпсіздігі туралы әңгіме жүргізу**				
	Ата аналарды кітаптар бойынша жүргізілетін жұмыс жоспарымен таныстыру	Үйде кітап оқып беруге кеңес беру	Сүйікті кітабын алдырту	Баланың жасаған кітабын таныстыру	Сүйікті кейіпкерін сомдап ойнауын ұсыну

Бекітемін: ------------

Әдіскері:Бахбергенова Н.А

Тәрбиелеу-білім беру процесінің циклограммасы

Қыркүйек айы 2024жыл 2 апта «Ақбота» ересек топ

Күн тәртібінің кезеңдері	**Дүйсенбі 09.09.2024**	**Сейсенбі 10.09.2024**	**Сәрсенбі 11.09.2024**	**Бейсенбі 12.09.2024**	**Жұма 13.09.2024**
Балаларды қабылдау	**Күй күмбірі – ұлттық құндылық, ұлттық өнерге баулу.** Балалардың көтеріңкі көңіл-күйде болуын ұйымдастыру. Балаларға тәрбиешінің толық аты - жөнін атап сәлемдесуді пысықтау. Баладан бақшаға келгенше не көргенін, қандай көңіл күймен келгенін сұрау, баланың жеке пікірін білдіруге тарту **(сөйлеуді дамыту).«Апта дәйексөздері» тақтасында жазылған «**Әдептілік белгісі –иіліп сәлем бергені» түсіндіру.				
Ата-аналармен немесе баланың басқа заңды өкілдерімен, кеңес,әңгімелесу	**Өнегелі 15 минут.**Балалардың көңіл күйі, денсаулығы жайында және болған жаңалықтар жайлы ата-анамен әңгімелесу. «Балалардың демалыс күндерін қалай, қайда өткізгендері жайлы» әңгімелесу. Ата-аналараға ертеңгілік жаттығуға балаларды үлгертіп әкелулерін ата-аналарға түсіндіру				
Балалардың дербес әрекеті (баяуқимылды,үстел үсті ойындары, бейнелеу іс-әрекеті, кітаптарды қарау және басқалар)	Топта балалармен шағын ойын орталықтарында еркін ойындарды ұйымдастыру, үстел үсті ойындары. **(сөйлеуді дамыту)**Дидактикалық ойын:« Ойыншықты тап, сана», «Қуыршақ қонаққа дайындалуда», «Орнын тап» Мен ертегі кейіпкерімін сюжетті ойын. Өнер орталығында сурет салу, суретті кітапшаларды бояу, Құрастыру материалдарымен құрастыру ойындары, кітаптарды қарау,**Қауіпсіздік ережелерін таныруру** Табиғат бұрышындағы еңбек (бөлме өсімдіктеріне күтім жасау) **Балалармен жеке жұмыс.** Дәретханамен жатын бөлмедегі мінез-құлық ережелерін таныстыру				
	«Ойыншығым» Мақсаты: Топтағы сүйікті ойыншықтарын атау, алып келу. Міндеттері: Ойыншықтары не үшін сүйікті екенін айту, суретін салу немесе мүсінін жасауды ұсыну. **(сөйлеуді дамыту, сурет салу, мүсіндеу)** Кітаптарда ойыншығының суреті барма қарау. Ертегіде ойыншығы туралы айтыла ма анықтау. **(көркем әдебиет)**	«Ғажайып ойыншық жасау шеберханасымен» балаларды таныстыру. Мақсаты: Балалар қалаған табиғи заттарды алып өз ойыншығын жасайды. Міндеттері:Табиғи материалдардан түрлі композиция жасауға ынталандыру. Ойыншық жасау үшін қажетті заттар тізімін дайындау. Ол ойыншықпен қалай ойнауға болатынын әңгімелеу	«Менің ата анамның ойыншығы» тақырыбында әңгімелесу. Мақсаты: Олар қандай ойыншықпен және қалай ойнағаны туралы сұрау. Міндеттері:Балалардың ойын тыңдау. Диалогтік сөйлеуді жетілдіру:әңгімеге қатысуға баулу,диалогке қатысушы үшін түсінікті сұрақтар қоюға және қойылғансұрақтарға дұрыс,толық жауап беруге баулу.**(сөйлеуді**	Дидакатикалық ойын «Ойыншық неден жасалған» Мақсаты: Ойыншықтарды биіктігіне қарай топтастыру санау,жұптастыру «Бестемше» ойын құралы негізінде ұлттық ойыншығымен таныстыру. Қосу азайту амалдарын үйрету.«Асық» ойыны	«Ойыншықтар жәрмеңкесі». Міндеттері: Балалардың жасаған ойыншықтарын басқа топтың балаларына тамашалату. Қонақтарға музыкалық ойыншықтарды пайдаланып концерт ұйымдастыру. **(музыка)**

		Ол ойыншықтың қандай болып шығатынын ойланып суретін салу. **(сурет салу) (құрастыру)** . **(сөйлеуді дамыту)**	**дамыту)** Сол ойыншықтардың суретін салу. **(сурет салу)** Қуыршақ туралы тақпақ жаттау **(көркем әдебиет)**	**(дене белсенділігі, математика негіздері)**	
Ертеңгілік жаттығу	Қыркүйек айына арналған таңертеңгі жаттығулар кешені (**Жалпы дамытушы жаттығулар, қимыл белсенділігі, ойын әрекеті).**				
Таңғы ас	Таңғы ас алдында қолдарын сумен сабындап жуу мәдениетін қалыптастыру. **(мәдени-гигиеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, кезекшілердің еңбек әрекеті)табиғи ресурстарға ұқыпты қарауды қалыптастыру** Өз орнын тауып отыру. Таза және ұқыпты тамақтануды, қасықты дұрыс ұстауды, тамақтанған кезінде ауызын жауып отырып, асықпай әбден шайнауды үйрету.Тамақтанып болғаннан кейін алғыс айту, ас қайыру. Аумин десең маған,Алтыннан-жаған, Күмістен таған Оң жағыңнан кетпесін, Тілеуің қабыл, Мұратың асыл болсын, Аумин				
Ұйымдастырылған іс-әрекетке дайындық	Таңғы жиын. Балалар жаңалықтарымен бөліседі, жақсы тілектер тілеу. «Менің сүйікті ойыншығым» тақырыбында әңгімелесі. Бірлескен жоспарларды, мәселелерді талқылау, қызығушылықтары бойынша әрекет түрін таңдау, ережелер туралы келісу және т. б. **(сөйлеуді дамыту)**				
Мектепке дейінгі ұйымның кестесі бойынша ұйымдастырылған іс-әрекеттер	**Дене шынықтыру** Жалпы дамытушы жаттығулар. Негізгі қимылдар: *Жүру:* қол мен аяқ қимылдарын үйлестіру жүру. *Жүгіру:*1–1,5минут ішінде баяу қарқынмен жүгіру *Лақтыру,домалату,қағыпалу:* Допты кедергілер арқылы бастан асыра екі қолымен және бір қолымен лақтыру (2 метр қашықтықтан); *Сапқатұру, сап түзеу, сапқақайтатұру.* оңға,солғабұрылу, орнындаайналу; Қимылдыойын:	**Музыка** «Сүйікті ойыншығым» Міндеттері: Музыканы тыңдау мәдениетін сақтау(музыкалық шығармаларды алаңдамай соңына дейін тыңдау). Би қимылдарын,ойындағы музыкалық қимылдарды орындауға қызығушылық тудыру	**Дене шынықтыру** Жалпы дамытушы жаттығулар. Негізгіқимылдар: *Жүру:* қол мен аяқ қимылдарын үйлестіру жүру. *Жүгіру:*1–1,5минут ішінде баяу қарқынмен жүгіру *Еңбектеу, өрмелеу:* 50 сантиметр биіктікте ілінген арқанның астынан еңбектеу; *Сапқатұру, сап түзеу, сапқақайтатұру.* оңға,солғабұрылу, Орнында айналу; Қимылдыойын: Допты қағып ал Спорттық жаттығулар:	**Дене шынықтыру** Жалпы дамытушы жаттығулар. Негізгі қимылдар: *Жүру:* қол мен аяқ қимылдарын үйлестіру жүру. *Жүгіру:*1–1,5минут ішінде баяу қарқынмен жүгіру *Лақтыру,домалату,қағыпалу:* Допты кедергілер арқылы бастан асыра екі қолымен және бір қолымен лақтыру (2 метр қашықтықтан); *Еңбектеу, өрмелеу:* 50сантиметр биіктікте ілінген	**Музыка** Ойыншық» Міндеттері: Музыканы тыңдау мәдениетін сақтау(музыкалық шығармаларды алаңдамай соңына дейін тыңдау). Би қимылдарын, ойындағы музыкалық қимылдарды орындауға қызығушылық тудыру

	Жоғары лақтыр		Велосипед тебу: екі немесе үш дөңгелекті велосипед тебу; оңға, солға бұрылу. Спорт залда	арқанның астынан еңбектеу; <u>Қимылдыойын:</u> Жәй жүріп өт.	
	Ойыншықтар Біздерде бар қуыршақ,Бұзау,қозы,құлыншақ. Ойыншықтар тыңдайды,Ақыл айтсақ,бұйырсақ. *М.Әлімбаев* Тақпағын жаттау. «Ұлттық ойын - ұлт қазынасы» Бестемше ойынын үйрету.	**Дидактикалық, сюжетті-рөлдік ойындар** Қауіпсіздік ережелері. Жол қауіпсіздігі ережелерін сақтау. «Трамвай аялдамасы», «Автобус аялдамасы» жол белгілерімен таныстыру	**Қазақ тілі** «Ойыншығым» Міндеттері: Артикуляциялық және дауыс аппаратын,сөйлеуде тыныс алуды,фонематикалық естуді,анық және қалыпты қарқынмен сөйлей білуді дамыту. Қазақ тіліне тәнө, қ, ү, ұ, і, ғ дыбыстарын жеке, сөз ішінде анық айтуғабаулу.	Орамалдан бөпе жасау. **(құрастыру)** **«Smart bala» жобасы** **Қуыршақ ертегісін оқып беру**	«Ұлттық ойын - ұлт қазынасы» Бестемше ойынын үйрету.
Серуенге дайындық	Балалардың дербес қимыл белсенділігі үшін жағдай жасау, ойын құрал-жабдықтады дұрыс пайдалану туралы әңгімелесу. **Қауіпсіздік ережелері.**Серуен кезінде қауіпсіздік ережелерін түсіндіру.Балаларды ретімен киіндіру (ауа-райы жағдайына байланысты), дұрыс киінуді бақылау. Киім шкафтарын таза ұстау және жинауды қалыптастыру **(сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)**.				
Серуен	Балалар осы күн бізге не үшін керек? Егер күн болмаса мына гүлдер, шөптер өсеме? Күн маған да саған да керек екен. Олай болса күн туралы ертегі еліне саяхат жасайық. -Ертеде аспанда Күн сәулесі өмір сүріпті. Күн сәулесі аспанда жалығып,	Дидактикалық ойын «Кім екенін тап» Еңбек Мақсаты: Ойын алаңын тазалау. Өзгенің еңбегінің нәтижесіне құрметпен қарауға тәрбиелеу,ересектерге көмек көрсету ниеттерін қолдау **(қоршаған ортамен танысу)**	Сахналау (ойыншықтардың қимылын сомдау) Бақылау. Мақаты: Ауа райын, ағаштардың жапырақтарын, құстардың ұяларына назарларын аударып, өзгешеліктерді тануын қалыптастыру.	Еңбек Мақсаты: Күзде ересектерге, ауласыпырушыға балабақша ауласын тазартуда көмек беру. Балалардыңеңбекетуғедегеноңкөзқарасынтәрбиелеу **(қоршаған ортамен танысу)** Қимылды ойын: «Өз түсіңді тап»,	«Ойыншықтар әлемі»ойын Мақсаты: балабақша ауласындағы ойын құралдарын атау, санау, пішіндерін салыстырып атау . Балаларды әңгіме айтуға үйрету:затты,суретті өзбетінше қарап,сипаттауға,түрлі

	жер бетіне түсуді ойлайды. Жерге түсіп, жылаған гүлді көріп, оған жылуын сыйлайды. Гүл қуанып, күлімсіреп, рақметін айтады. Ұшып бара жатып, қанатын сулап алып ұша ламай жүрген аарны көреді, шуағымен қанатын кептіріп, араның ұшуына көмектеседі. Ара да оған ризашылығын білдіреді. Тағы ұшып келе жатып, солып қалған гүлдердің арасынан шыға ламай жатқан көбелекті көреді. Гүлдерге сәулесін түсіреді. Олар бастарың көтергенде олардың арасынан көбелек ұшып шығады. Көбелек күн сәулесіне рақметін айтады. Күн сәулесі қиын сәтте басқаларға көмектескеніне өзі риза болады. Күн сәулесі табиғат пен адамзатқа өз шуағы мен жылуы қажет екенін түсініп, аспанға орнына барады. Сендерге ертегі ұнады ма? **Экологиялық мәдениетті қалыптастыру негізінде**	Балалардың еркін ойындары Ұлттық ойын «Атбақыл»	Ұлттық ойын «Үштабан» «Омпы» **Дид ойын: «Біздің көрме»** Шарты: қызығушылықтарын дамыту мақсатында балалардың жұмысынан көрме ұйымдастыру, **Экологиялық мәдениетті қалыптастыру негізінде**	балалардың еркін ойындары Ұлттық ойын «Асықты тігіп ойнау»	балалар әрекеттерінде бейнелеген суреттері,бұйымдары бойынша әңгімелер құрастыруға баулу
Серуеннен оралу	Топқа оралу кезінде жылдам қатарға тұруды дағдыландыру. Топты және ойын алаңын таза ұстауға,ойыншықтарды жинауда тәрбиешіге көмектесуге баулу **(қоршаған ортамен танысу)** Асықпай бір-бірін итермей жүруді үйрету. Топта киетін аяқ киімдерін өз бетінше ауыстырып, киюін қалыптастыру. Жұмбақтар шешу, өлеңдер, әндер жаңылтпаштар, санамақтар және т.б. жаттау **(көркем әрекет, дербес ойын әрекеті).**				

Түскі ас	Түск ас алдында гигеналық шараларды орындау: қолды дұрыс жуу, өз орамалының орнын білу, қолды дұрыс сүрту, орамалды ілу көркемсөз қолдану, мысалы «Сылдырлайды мөлдір су, мөлдір суға қолыңды жу»**(сөйлеуді дамыту).**Кезекшілердің жұмысы (асхана құралдарын, майлықтарды үстелге қою) Тамақтану (өз орнын білу, дұрыс отыру, асхана құралдарын дұрыс ұстай білу, ұқыптытамақтану , сөйлеспеу, алғысайту) **(мәдени-гигеналықдағдылар, өзіне-өзіқызметету, еңбекәрекеті)** Ереже: Тамақ ішер кезде енді, Сөйлемейміз күлмейміз. Астан басқа өзгені, Елемейміз, білмейміз.
Күндізгі ұйқы	Тамақтан соң ауыздарын сумен шаюды қалыптастыру. Киім түймелерін, сырмаларын өздігінше ағыту. Киімдерін ұқыпты орындыққа іліп (немесе арнайы сөреге) қоюды үйрету. Өз төсек орнын тауып жатуды үйрету. (**өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)** Балалардың тыныш ұйықтауы үшін жайы баяу музыка тыңдау. **«Күй күмбірі»** - балалардың бойында музыканы тыңдауға қызығушылықтарын, музыканы эмоционады қабылдауды, түсінуді, қадірлей білуді қалыптастыру.**Ұлттық құндықтар**
Біртіндеп ұйқыдан ояту, Сауықтыру шаралары	Өз орындарында отырып керілу, тыныстау жаттығуларын жасату. Ригалық әдіс бойынша сауықтыру. (дене жаттығулар мен белсенділігі) Киімдерін реттілікпен өздігінен киіну. Түймелерін қадау, сырмаларын сыру, аяқ киімдерін дұрыс киюді үйрету. Қыз балалардың шаштарын тарауға үйрету. (**өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)** Қолдарын жуу, құрғатып сүрту, сүлгіні өз орнына іліп қоюды үйрету.**(мәдени-гигиеналық дағдылар**). табиғи ресурстарға ұқыпты қарауды қалыптастыру
Бесін ас	Кезекшілердің жұмысы (асхана құралдарын, майлықтарды үстелге қою, соңынан жинау) Таза және ұқыпты тамақтану. Тамақтану мәденетін қалыптастыру. Асты тауысып жеуге үйрету. **(мәдени-гигеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)**

Балалардың дербес әрекеті	«Топтағы ойыншықтар» Міндеттері: оларды санау, биік аласа өлшемі бойынша топтастыру, салыстыру Сөрелерге кеңістікті бағдарлай отырып жайғастыру **(математика негіздері)** **Дидактикалық, сюжетті-рөлдік ойындар** «Банкомат», «Ақшаны жұмсауды үйренеміз». ойындары - қаржылық сауаттылық бойынша қарапайым білімдерді (заттарды тексеріп қарау, зерделеу, олардың көлемін көзбен өлшеу, көзбен көріп ойлауды, есте сақтауды, қиялды, ұсақ қол моторикасын дамыту	Өз ойыншықтарын жасауды жалғастыру. Балалардың таңдауы бойынша шығармашылық жұмыстар. Міндеттері: Геометриялық денелерді (цилиндр) танып, атай білуге үйрету. Геометриялықпішіндердік өружәнесипапсезуарқылыз erттеуді жетілдіру **(математика негіздері)** **Дидактикалық, ұлттық ойындар** «Теңге алу» ойындары - қаржылық сауаттылық бойынша қарапайым білімдерді (заттарды тексеріп қарау, зерделеу, олардың көлемін көзбен өлшеу, көзбен көріп ойлауды, есте сақтауды, қиялды, ұсақ қол моторикасын дамыту	Өз ойыншықтарын жасауды жалғастыру. Балалардың таңдауы бойынша шығармашылық жұмыстар. Ойыншық зауыттары туралы фильм, мультфильм тамашалау. **Дидактикалық ойындар** «Айырмашылығын тап», ойындары - қаржылық сауаттылық бойынша қарапайым білімдерді (заттарды тексеріп қарау, зерделеу, олардың көлемін көзбен өлшеу, көзбен көріп ойлауды, есте сақтауды, қиялды, ұсақ қол моторикасын дамыту	Музыкалық ойыншықтармен танысу. Концерттік қойылымға дайындалу **Дидактикалық, сюжетті-рөлдік ойындар** «Әмиян» ойындары - қаржылық сауаттылық бойынша қарапайым білімдерді (заттарды тексеріп қарау, зерделеу, олардың көлемін көзбен өлшеу, көзбен көріп ойлауды, есте сақтауды, қиялды, ұсақ қол моторикасын дамыту	Жәрмеңкені ата аналар үшін дайындау. Балалардың әсерлері туралы әңгімелесу. «Өнегелі 15 минут» - балалардың ересектермен емін-еркін қарым-қатынас жасау дағдыларын қалыптастыру **Дидактикалық, сюжетті-рөлдік ойындар** «Дүкен» ойындары - қаржылық сауаттылық бойынша қарапайым білімдерді (заттарды тексеріп қарау, зерделеу, олардың көлемін көзбен өлшеу, көзбен көріп ойлауды, есте сақтауды, қиялды, ұсақ қол моторикасын дамыту
Балалармен жеке жұмыс	Балабақшаға жаңадан келген балалармен жеке жеке әңгімелесу. Қызығушылықтарын анықтау	Балаларды ермексазбен жұмыс жасауға ынталандыру	**Тақпақ : Ойыншық** Іші толы бөлменің Ойыншығым мол менің, Босқа тізіп қоймайық, Келе ғой, дос, ойнайық	***«Менің досым» Тақпақ*** Күнде бірге жүреміз, Бірге ойнап күлеміз. Бірімізге –біріміз Көмектесіп жүреміз	**Ойын: «Түстерін сәйкестендір»** Шарты: суреттегі түрлі түсті үйлерге пішіндерді түстеріне қарай орналастыру. Балалар пішіндерді түстерін ажырата отырып үйлерге орналастырады

Серуенге дайындық	Киімдерін реттілік сақтап дұрыс киінуге үйрету. Достарына көмектесу. бірге, келісіп ойнауға, құрдастарының өтініші бойыншаойыншықтарыменбөлісуге үйрету. Қатармен жұптасып жүруді, қатарды бұзбауды үйрету. Таза ауада қандай ойындар ойнайтынын балалармен жоспарлау. (**сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту**).				
Серуен	Қ/О «Допты қағып ал» Еркін ойындар Жеке әңгімелесулер Балалардыңтүрліәрекеттеріндеертегілерді,әңгімелерді,өлеңдердітыңдауға,көркем сөзге,кітапқақызығушылыққа баулу. **(көркем әдебиет)**	Қ/о «Орамал тастамақ». Бақылау. Мақсаты:Кешкі табиғаттың ерекшеліктерін атау.	Қ/О «Соқыр теке». Ойыншық жасау бойынша жеке жұмыстар. **«Smart bala» жобасы**	Қ/о ««Хан талапай»» Бүгінгі күннің ерекше сәттері жайында әңгімелесу	Қ/О «Ұшты-ұшты» Жәрмеңкені ата аналарға таныстыру, концерттік бағдарлама
Балалардың үйіне қайтуы	**«Өнегелі 15 минут»**-балалардың ересектермен емін еркін қарым қатынас жасау дағдыларын қалыпастыру				
	Ата-аналармен балалардың сүйікті ойыншығы туралы әңгімелесу	Ата анасының қандай ойыншықпен ойнағынын баласына айтып беруін сұрау.	Баласының жасап жатқан ойыншығына көмектесуін сұрау.	Ата анасымен ұлттық ойындарды ойнауын ұйымдастыру	Баланың үйдегі күн тәртібінде ойынның маңыздылығы тақырыбында әңгімелесу.

Бекітемін:----------

Әдіскері: Бахбергенова Н.А

Тәрбиелеу-білім беру процесінің циклограммасы

Қыркүйек айы. 2024жыл. 3 апта. «Ақбота» ересек топ

Күн тәртібінің кезеңдері	Дүйсенбі 16.09.2024	Сейсенбі 17.09.2024	Сәрсенбі 18.09.2024	Бейсенбі 19.09.2024	Жұма 20.09.2024
Балаларды қабылдау	**Күй күмбірі – ұлттық құндылық, ұлттық өнерге баулу.** Балалардың көтеріңкі көңіл-күймен келуіне жайлы жағдай жасау. Тәрбиешінің толық аты - жөнін атап сәлемдесуін қалыптастыру. Баладан өз отбасында қандай шаруамен айналысқаны жайлы айтып беруге тарту **(сөйлеуді дамыту).** Балаларға жаңадан жасалған әдебиет орталығындағы жаңа кітаптар мен суретті альбомдарды көрсетіп оларды тамашалауына жағдай жасап әңгімелесу. «Апта дәйексөздері» Отан отбасынан басталады.				
Ата-аналармен немесе баланың басқа заңды өкілдерімен, кеңес,әңгімелесу	**Өнегелі -15 мин.**«Балалардың демалыс күндерін қалай, қайда өткізгендері жайлы» әңгімелесу. Ата-аналараға ертеңгілік жаттығуға балаларды үлгертіп әкелулерін ата-аналарға түсіндіру .				
Балалардың дербес әрекеті (баяу қимылды,үстел үсті ойындары, бейнелеу іс-әрекеті, кітаптарды қарау және басқалар)	Топта балалармен шағын ойын орталықтарында еркін ойындарды ұйымдастыру, үстел үсті ойындары. Дидактикалық ойын: «Не жетпейді?» (суреттер бойынша), Ғажайып қоржын (ішіндегі затты сипап сезу арқылы анықтау,атын атау), «Ғажайып сандық», « Үйшік құрастыр» Өнер орталығында сурет салу, суретті кітапшаларды бояу, Құрастыру материалдарымен құрастыру ойындары, кітаптарды қарау, Табиғат бұрышындағы еңбек (бөлме өсімдіктеріне күтім жасау) Табиғаты сүюге баулу.**Экологиялық** білім беру **Бalармен жеке жұмыс.**				
	«Отбасы» Мақсаты:Балаларға өз отбасы мүшелерінің есімдерін атату, олар бізді қалай еркелетіп атайды, біз оларды қалай еркелетеміз әңгімелесу. Міндеттері: Отбасы мүшелерінің суретін салу. «Отбасы» рөлдік ойындарын ойнау. Отбасында ойналатын	«Біз тұратын үй» Мақсаты: үй туралы әңгімелесу. Міндеттері:Отбасы мүшелері бір біріне қандай жақсы сөздер айтады. Бір бірін қалай сыйлайды. Отбасы мүшелерінің суреттерін көріп танысу. Оларды сипаттау. Отбасы мүшелерін	«Отбасылық демалыс» қалай өтеді. Міндеттері: Кім қайда барады? Несімен ұнайды. Кітаптар қарау. **(сөйлеуді дамыту)** «Анасының көмекшілері» аспаздық шеберлік. Міндеттері:Балаларға қамырдан бауырсақ жасату.	«Анаға сыйлық» Мақсаты: балалардан аналары не жақсы көретінін сұрау. Өз қолдарымен сыйлық жасау. Міндеттері:Балалардың таңдауы бойынша табиғи материалдардан моншақ, білезік (жүннен) жасау. Гүлдердің (немесебасқа да сурет) суретін салу.	«Құрметті қонақ» Мақсаты: топқа отбасы мүшелерін қонаққа шақыру. Міндеттері:Арнайы дайындалған әндерді, тақпақтарды айтып беру. Анама арналған сөздер. Өз сезімдерін аналарына жеткізу. Дайындаған

	сүйікті ойынды ойнау. **(көркем әдебиет) (сөйлеуді дамыту) (сурет салу)**	санау. 5-ке дейін реттік санау дағдыларын дамыту, реттік сан есімдерді атау, сандарды реті бойынша атауға«нешінші?» сұрағына жауап беруге және қорытынды санды атауға,«барлығы қанша?»сұрағына жауап беруге үйрету **(сөйлеуді дамыту) (математика негіздері)**	**(мүсіндеу)**	Балалардың гүлдер, қоршаған заттар мен табиғат объектілерінің түстерімен реңктері туралы ұғымдарын байыту. Қоңыр, қызғылтсары, ашық жасыл реңктермен таныстыру және солтүстерді өз бетінше жасауға ынталандыру(қажетті түсті шығару үшін бояуларды араластыру). Ермексаздан сувинир жасау. Қағаздан гүл себетін құрастыру. **(сурет салу) (сөйлеуді дамыту) (құрастыру)**	сыйлықтарын беру. **(сөйлеуді дамыту, көркем әдебиет, музыка)**
Ертеңгілік жаттығу	Қыркүйек айына арналған таңертеңгі жаттығулар кешені (**Жалпы дамытушы жаттығулар, қимыл белсенділігі, ойын әрекеті).**				
Таңғы ас	**Үнемді тұтыну ережелерін түсіндіру.** Балалардың беті қолын жуып, таңғы асқа отыру. Ас ішу мәдениетімен таныстырып отыру. **Қауіпсіздік ережелері - қауіпсіздік ережелерін ескерту.** Қасық, шанышқыны дұрыс пайдалануды үйрету. Балалардың беті қолын жуып, таңғы асқа отыру. Ас ішу мәдениетімен таныстырып отыру. Асты сөйлемей ішу. Астан соң беті – қолды жуу.**(сөйлеуді дамыту)**				
Ұйымдастырылған іс-әрекетке дайындық	Таңғы жиын. Балалар жаңалықтарымен бөліседі, жақсы тілектер тілеу. «Менің отбасым», «Менің атам мен әжем», «Мен анама қалай көмектесемін» тақырыбында әңгімелесу. Бірлескен жоспарларды, мәселелерді талқылау, қызығушылықтары бойынша әрекет түрін таңдау, ережелер туралы келісу және т. б. **(сөйлеуді дамыту)**				
Мектепке дейінгі ұйымның кестесі бойынша ұйымдастырылған іс-әрекеттер	**Дене шынықтыру** Жалпы дамытушы жаттығулар. Негізгі қимылдар: *Жүру:* бағытты және қарқынды өзгертіп жүру, қол мен аяқ қимылдарын үйлестіру.	**Музыка** «Анашым» Міндеттері: тыңдалған музыкадан алған әсерлері туралы әңгімелеуді жетілдіру Балаларды мәнерлеп ән айтуға үйрету.	**Дене шынықтыру** Жалпы дамытушы жаттығулар. Негізгі қимылдар: *Жүру:* бағытты және қарқынды өзгертіп жүру, қол мен аяқ қимылдарын	**Дене шынықтыру** Жалпы дамытушы жаттығулар. Негізгі қимылдар: *Жүру:* бағытты және қарқынды өзгертіп жүру, қол мен аяқ қимылдарын үйлестіру.	**Музыка** «Ақ әжем» Міндеттері: тыңдалған музыкадан алған әсерлері туралы әңгімелеуді жетілдіру Балаларды мәнерлеп ән айтуға үйрету

	*Тепе-теңдікті сақтау:*қырлы,көлбеу тақтай бойымен(ені2сантиметр, биіктігі 30-35 сантиметр) жүру; *Жүгіру:* Орташа жылдамдықпен жүруді кезектестіре отырып,40–50метрге жүгіру. *Лақтыру,домалату,қағыпалу:*допты бір-біріне төменнен және бастан асыра лақтыру (1,5 метр қашықтықта), қағыпалу; Қимылдыойын: Кішкене қапшықты кім алысқ лақтыра алады?		үйлестіру. *Тепе-теңдікті сақтау:*қырлы,көлбеу тақтай бойымен(ені2сантиметр, биіктігі 30-35 сантиметр) жүру; *Лақтыру,домалату,қағыпалу:*допты бір-біріне төменнен және бастан асыра лақтыру (1,5 метр қашықтықта), қағыпалу; *Сапқа тұру, сап түзеу, сапқа қайтатұру.* оңға,солғабұрылу,орындаайналу ;араларын алшақ ұстау және жақын тұру. Қимылды ойын: Жоғары лақтыр Жәй жүріп өт. Спорттық жаттығулар: Велосипед тебу: екі немесе үш дөңгелекті велосипед тебу; оңға, солға бұрылу. Спорт залда **Қазақ тілі** «Отбасы» Міндеттері: Сөздерді жіктеп,тәуелдеп,септеп қолдана білуге үйрету Бұрыннан таныс немесе бейтаныс ертегілермен шағын көркем шығармалардың	*Тепе-теңдіктісақтау:*қырлы ,көлбеу тақтай бойымен(ені2сантиметр, биіктігі 30-35 сантиметр) жүру; *Жүгіру:* Орташа жылдамдықпен жүруді кезектестіре отырып,40–50метргежүгіру. *Сапқа тұру, сап түзеу, сапқа қайта тұру.* оңға,солғабұрылу,орнында айналу;араларын алшақ ұстаужәне жақын тұру. Қимылды ойын: Жоғары лақтыр Жәй жүрі пөт.	

			мазмұнын иллюстрациялар бойынша қайталап айтуға баулу.		
	Дидактикалық ойын. «Сиқырлы қоржын» ішіндегі заттарды сипаттау. Айналасындағы заттармен сөздік қорды кеңейту: тұрмыстық заттар және қоршаған орта заттарының қолданылу маңыздылығын түсіну,заттардың атауларын, олардың бөліктері мен бөлшектерін, олар жасалған материалдарды,материалдардың белгілі және белгісіз қасиеттерін сөйлеуде қолдану.	Ағаштар, гүлдер Мақсаты: Балалардың қалауы бойынша сурет салу, мүсіндеу, жапсыру жұмыстарын жүргізу.Міндеттері: Сурет салуда заттардың көлемі бойынша арақатынасын беруге үйрету: ағаш биік,бұта ағаштан аласа,гүл бұтадан аласа. **(сурет салу)** Құрастыру материалдарынан үйшік құрастыру. **(құрастыру)**	Құрастыру материалдарынан қандай ғимаратқа барғанын естеріне түсіріп жасауына мүмкіндщік беру. **«Smart bala» жобасы (құрастыру)**	Туысқан Аға деген, Інідеген, Барлығыбіртуысқан. Аға деген, Інідеген, Жаралғандай құрыштан Аға,іні– туысқан. *О.Әубәкіров*	
Серуенге дайындық	Балалардың дербес қимыл белсенділігі үшін жағдай жасау, ойын құрал-жабдықтады дұрыс пайдалану туралы әңгімелесу. **Қауіпсіздік** ережелері. Серуен кезінде қауіпсіздік ережелері түсіндіру. Табиғи материалдар туралы не білетіндерін сұрау. Балаларды ретімен киіндіру (ауа-райы жағдайына байланысты), дұрыс киінуді бақылау. Киім шкафтарын таза ұстау және жинауды қалыптастыру **(сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)**.				
Серуен	Ұжымдық жапсыру. Мақсаты: Біздің тобымыз үлкен отбасы. Әр бала өзінің балабақшадағы бейнесін жапсырады. Ұжымдық сюжетті композицияны құрастыру дағдыларын	«Отбасы» Рөлдік ойындар. Мақсаты: отбасының дүкенге, емханаға, ойын сауық орталығына барғанда тақырыбында сюжеттік рөлдік ойындар ойнату.	«Менің анамның және апайымның көмекшісімін» аулада тазалық жұмыстарын ұйымдастыру. Мақсаты:Аула сыпырушысының	Аналарға дайындалатын сыйлыққа табиғи материалдар жинау. Жұмыстарын таза ауада жалғастыру. Ауа райын бақылау.	Аналарына сыйлық бергендегі сезімдері туралы сұрау. Жақсы көретін әндерін қайталап айту. Еркін ойындар

	қалыптастыру **(жапсыру)** Бақылау. Мақсаты: Күз мезгілінің ерекшеліктеріне назар аударту. Ағаштарды бақылау.Табиғи ресурстарға ұқыпты карауды қалыптастыру **(қоршаған ортамен танысу)** Еркін ойындар **Ұлттық ойын** «Теңге алу»	**(көркем әбедиет)** Зерттеу: Мақсаты: Желдің бағытын анықтау. Балалардың ойларын жүзеге асыру. Бақылау. Мақсаты: Гүлдердің өзгергенін байқау. Республикадағы қалалар мен ауылдардың атаулары, олардың көрікті жерлері, ауыл мен қалаөмірініңерекшеліктерітуралыұғымдарындамыту. **(қоршаған ортамен танысу)** **Экологиялық мәдениет қалыптастыру** Еркін ойындар, жеке жұмыстар **Ұлттық ойын** «Тақия тастамақ»	еңбегімен танысу. Айналадағы тазалықты байқау. **(қоршаған ортамен танысу)** Дидактикалық ойын заттарды оң қолмен солдан оңға карайорналастыруды,заттардың өзіне қатысты орналасуын сөздермен белгілеуді үйрету (меніңалдымдаүстел,солжағымдаорындықтұр). **(математика негіздері)** Еркін ойындар. **Ұлттық ойын** «Күш сынаспақ»	Желдің бағытын ағаштар арқылы анықтау. **(қоршаған ортамен танысу)** **Экологиялық мәдениет қалыптастыру** Еркін ойындар **Дидактикалық, сюжетті-рөлдік ойындар** Қауіпсіздік ережелері. Жол қауіпсіздігі ережелерін сақтау. Жол белгілерін (жүру бөлігі, жаяу жүргіншілер өткелі, тротуар) білу, бағдаршамның белгілеріне сәйкес жолдан өту. Жол қозғалысының қарапайым ережелерін, жаяу жүргіншілердің қозғалыс ережелерін сақтау. **Ұлттық ойын** «Сақина жасыру»	Бақша ауласындағы ағаштар мен гүлдерді санау. Биіктігін өлшеу. **(математика негіздері)** **Ұлттық ойын** «Арқан тарту»
Серуеннен оралу	Топқа оралу кезінде жылдам қатарға тұруды дағдыландыру. Асықпай бір-бірін итермей жүруді үйрету. Топта киетін аяқ киімдерін өз бетінше ауыстырып, киюін қалыптастыру. Жұмбақтар шешу, өлеңдер, әндер жаңылтпаштар, санамақтар және т.б. жаттау **(көркем әрекет, дербес ойын әрекеті).**				
Түскі ас	Түскі ас алдында гигеналық шараларды орындау: қолды дұрыс жуу, өз орамалының орнын білу, қолды дұрыс сүрту, орамалды ілу көркемсөз қолдану, мысалы «Сылдырлайды мөлдір су, мөлдір суға қолыңды жу» Кезекшілердің жұмысы (асхана құралдарын, майлықтарды үстелге қою) Тамақтану (өз орнын білу, дұрыс отыру, асхана құралдарын дұрыс ұстай білу, ұқыпты тамақтану , сөйлеспеу, алғыс айту) **(мәдени-гигеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)**Ереже айту. **(сөйлеуді дамыту)**				
Күндізгі ұйқы	Тамақтан соң ауыздарын сумен шаюды қалыптастыру.				

	Киім түймелерін, сырмаларын өздігінше ағыту. Киімдерін ұқыпты орындыққа іліп (немесе арнайы сөреге) қоюды үйрету. Өз төсек орнын тауып жатуды үйрету. (**өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)** Балалардың тыныш ұйықтауы үшін жайы баяу музыка тыңдау. **.«Күй күмбірі»** - балалардың бойында музыканы тыңдауға қызығушылықтарын, музыканы эмоционады қабылдауды, түсінуді, қадірлей білуді қалыптастыру.				
Біртіндеп ұйқыдан ояту, Сауықтыру шаралары	**Қауіпсіздік ережесі – ұйқыдан тұру кезінде қауіпсіздік шараларын түсіндіру.** **«Еңбегі адал жас өрен» - ұйқыдан тұрып киіну өз-өзіне қызмет.** Киімдерін реттілікпен өздігінен киіну. Түймелерін қадау, сырмаларын сыру, аяқ киімдерін дұрыс киюді үйрету. Қыз балалардың шаштарын тарауға үйрету. (**өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)** Қолдарын жуу, құрғатып сүрту, сүлгіні өз орнына іліп қоюды үйрету.**(мәдени-гигиеналық дағдылар**).				
Бесін ас	Кезекшілердің жұмысы (асхана құралдарын, майлықтарды үстелге қою, соңынан жинау) Таза және ұқыпты тамақтану. Тамақтану мәденетін қалыптастыру. Асты тауысып жеуге үйрету. **(мәдени-гигеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)**				
Балалардың дербес әрекеті	Апатаның соңғы күні аналарға арналмен кездесу өтетінін хабарлау. Сол кездесуде айтылатын әндер мен тақпақтар жаттату. **(көркем әдебиет, музыка)** Балалардың қалауы бойынша дамытушы орталықтарда еркін іс әрекеттер. Ермексаздан таныс заттарды өзіне тән ерекшеліктерін ескере отырып, заттардың толық пішіні пайда болғанға дейін немесе жайылған пішіннің жиектерін ию, жеке бөліктерді тұтас бөліктен созу,майда бөлшектерді қысу сияқты тәсілдермен мүсіндеу. **(мүсіндеу)**	Өлеңдер мен тақпақтарын қайталау. Би үйрену. «Күй күмбірі» - балалардың бойында музыканы тыңдауға қызығушылықтарын, музыканы эмоционады қабылдауды, түсінуді, қадірлей білуді қалыптастыру **(көркем әдебиет, музыка)** Отбасы жайлы әңгімелесу. Өнер орталықтарында еркін іс әрекеттер	«Отбасылық саяхат» рөлдік ойынын ойнау. Саяхаттау үшін бізге не керек ойынын ойнату. Орталықтардағы еркін іс әрекеттер Әндер мен тақпақтар және билерді қайталау. **(көркем әдебиет, музыка)**	Әндер мен тақпақтар және билерді қайталау. **(көркем әдебиет, музыка)** Аналарға берілетін сыйлықтарын аяқтау жұмыстары Еркін іс әрекеттер	Апата бойы немен айналысқандарын естеріне түсіру. Ұнаған ойындарын қайта ойнау. Демалыс күндері аналарына қалай немен көмектесетіні жайлы жоспар құру. **(сөйлеуді дамыту)** Еркін іс әрекеттер
Балалармен жеке жұмыс	**«Өзім және отбасым» Мақсаты:** Отбасындағы	Мейіржанға топтың әр бөлмесіндегі	«Менің жан досым» туралы әңгіме.	Айшаға қарындашты дұрыс ұстауға үйрету.	Хансұлтанға **«Күз» туралы өлеңді**

	қарым - қатынас мәдениеті туралы біледі, бақытты жанұяның қандай болу керектігін кеңінен түсінеді.	заттарды атап айтқызу. *(сөйлеуді дамыту- коммуникативтік, қоршаған ортамен танысу- танымдыққызмет)* Айсұлтанға «үстел» мүсіндету. *(мүсіндеу-шығарм*	**Мақсаты:** ауладағы досы туралы қысқаша әңгіме құрастыра білу. *(сөйлеуді дамыту, көркем әдебиет- коммуникативтікқызмет*	Балабақша суретін бояу. *(сөйлеуді дамыту, сурет салу- коммуникативтік, шығармашылық қызмет)*	**қайталату.** **Мақсаты:** өлеңнің сөздерін таза айтуға үйрету, артикуляциялы аппаратты дамыту. *(сөйлеуді дамыту- коммуникативтік қызмет)* Алексей жеке жұмыс Күзгі жапырақтарды ақ қағазға жапсыру *(жапсыру- шығармашылық қызмет.*
Серуенге дайындық	**Еңбегі адал жас өрен» -** Серуенге шығу туралы балаларға түсіндіру жұмыстары. Киімдерін дұрыс кие білуге үйрету. Аяқ киімнің оң солын түсіндіру. Серуенге шығу. Балалардың киіну реттілігін бақылау, киінгенде түймелерін қадап, аяқ киімінің бауын байлауды , киіміндегі олқылықтарды жөндеуді қадағалау. Киім шкафтарын таза ұстау және жинау Қатармен жұптасып жүруді, қатарды бұзбауды үйрету. Таза ауада қандай ойындар ойнайтынын балалармен жоспарлау. **(сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)**.				
Серуен	**Еңбегі адал жас өрен, серуен кезінде еңбек дағдыларын, экологиялық мәдениетті дамыту**				
	Қ/о ««Трамвай»» Еркін ойындар Жеке әңгімелесулер «Тәулік бөліктері» Міндеттері:таңертең, күндіз,кеш,түн)олардың сипаттамалық ерекшеліктері мен реттіліктері, «бүгін», «кеше», «ертең» туралы ұғымдарын кеңейту. **(Математика негіздері)**	Қ/О «Шымшықтар мен мысық» Кешкі табиғаттың ерекшеліктерін атау.	Қ/О «Кішкене маймылдар» Бүгінгі күннің ерекше сәттері жайында әңгімелесу	Қ/о ««Хан талапай»» Бүгінгі күннің ерекше сәттері жайында әңгімелесу	Қ/О «Ұшты-ұшты» Еркін ойындар. Табиғи қалдық материалдарды пайдаланып құрылымдар құрастыру. **«Smart bala» жобасы**
Балалардың үйіне қайтуы	«Өнегелі 15 минут» - балалардың ересектермен емін-еркін қарым-қатынас жасау дағдыларын қалыптастыру				
	Отбасылық сурет беріп жіберуін сұрау.	Отбасылық саяхаттар туралы естелік фотолар бар болса беріп жіберуін сұрау.	Отбасындағы баланың рөлі туралы сұрау.	Ашық есік күніне шақыру	Іс шарадан алған әсерлерін сұрау.

Бекітемін:-------------

Әдіскері: Бахбергенова Н.А

Тәрбиелеу-білім беру процесінің циклограммасы

Қыркүйек айы 2024 жыл 4 апта. «Ақбота» ересек топ

Күн тәртібінің кезеңдері	Дүйсенбі 23.09.2024	Сейсенбі 24.09.2024	Сәрсенбі 25.09.2024	Бейсенбі 26.09.2024	Жұма 27.09.2024
Балаларды қабылдау	**Күй күмбірі – баланы қабылдау кезінде қазақтың күй өнерін бала бойына сіңіру.** Балалардың көтеріңкі көңіл-күймен келуіне жайлы жағдай жасау. Тәрбиешінің толық аты - жөнін атап сәлемдесуін қалыптастыру. Баладан өз отбасында қандай шаруамен айналысқаны жайлы айтып беруге тарту **(сөйлеуді дамыту).** Бірлік баржерде– тірлікбар. «Апта дәйексөздері»				
Ата-аналармен немесе баланың басқа аңдыөкілдерімен, кеңес,әңгімелесу	**Өнегелі -15 мин -ата-аналармен баланың мінез-құлық дағдылары туралы әңгімелесу.** Балалардың демалыс күндерін қалай, қайда өткізгендері жайлы сұрау. Ата-аналараға ертеңгілік жаттығуға балаларды үлгертіп әкелулерін ата-аналарға түсіндіру Балаларды қабылдау үстінде ата-аналармен баланың мінезіндегі өзгерістер туралы, ауа райының өзгеруіне байланысты киінуі туралы әңгімелесу.				
Балалардың дербес әрекеті (баяуқимылды,үстел үсті ойындары, бейнелеу іс-әрекеті, кітаптарды қарау және басқалар)	Топта балалармен шағын ойын орталықтарында еркін ойындарды ұйымдастыру, үстел үсті ойындары. Дидактикалық ойын: «Теңге алу», «Тақия тастамақ», **«Ұлттық ойын-ұлт қазынасы».Біртұтас тәрбие** Өнер орталығында сурет салу, суретті кітапшаларды бояу, Құрылыс материалдарынан,«лего»конструкторлардан құрастыру.Орналастыру тәсілдерін қолдана отырып, пластиналарды тігінен және кірпіштерді, бөлшектерді көлденеңінен орналастыру дағдыларын дамыту құрастыру ойындары**(құрастыру)**. **Балармен жеке жұмыс.**				
	Табиғат бұрышындағы еңбек (бөлме өсімдіктеріне күтім жасау) «Күзгі табиғат» Міндеттері: Кітаптардан күзгі табиғат туралы суреттер қарап, ертегі тыңдау. **(сөйлеуді**	«Нан қайдан келеді?» Мақсаты: Күнделікті қандай тағамдарды қолданамыз. Олардың пайдасы қандай? Соның бірі нан қалай қайдан келді? Міндеттері:Балалардың пікірін тыңдау. Ал нанның дастарханға қалай келетінін білу	«Күз» Мақсаты: Балалардан күз туралы қандай ертегі немесе тақпак білетінін сұрау. Міндеттері:Ендеше тақпак жаттайық және өзіміздің күз туралы ертегі кітабымызды	«Құстар тіршілігі» Мақсаты: Бақша ауласына терезеден қарап құстарды бақылау, бақша ауласында өмір сүретін жануарларды бақылау Міндеттері:. Өздері не білетін айтқызу. Құстарға жем, су беру. Құстардың суретін салу. Табиғи қалдық заттардан	«Мамандықтар» Мақсаты: Балалардан еңбек пен демалыс жайында сұрау. Міндеттері: Күзде қалай демаламыз, жазда қалай демаламыз айырмашылықтарын білуін сұрау. Ауылшаруашылық мамандықтарымен

	дамыту) Экологиялық мәдениет қалыптастыру	үшін Ендеше кітаптардан жауабын іздейік. Балалардың таңдауына мүмкіндік беріп нанның суретін салуға болады. Нанды қамырдан жасауға болады деп іс әрекеттермен айналысуын қарастыру. **(мүсіндеу) (сөйлеуді дамыту) (сурет салу)**	жасайық. Текшеден дөңгелек пішін,тікбұрыштан бұрыштарын бүктеу арқылы сопақша пішіндерді қиып алуға, бұл тәсілді жемістерді, көкөністерді, гүлдерді қиюда қолдану. Балалардың таңдауы бойынша екі орталыққа бөлу. Балалар жұмыстарын аяқтаған соң сергіту сәті. Балалардың жасаған кітапшаларын тамашалап, тақпақтарын тыңдау. Сосын барлығына күз туралы ән жаттатып, би билеуін ұйымдастыру. **(музыка) (сөйлеуді дамыту) (жапсыру)**	үйшік жасау. **(құрастыру) (қоршаған ортамен таныстыру) (сурет салу) Экологиялық мәдениет қалыптастыру**	таныстыру. Олардың пайдаланатын құралдарын таныстыру. **(қоршаған ортамен таныстыру) (сөйлеуді дамыту)**
Ертеңгілік жаттығу	Қыркүйек айына арналған таңертеңгі жаттығулар кешені (**Жалпы дамытушы жаттығулар, қимыл белсенділігі, ойын әрекеті).**				
Таңғы ас	**Қауіпсіздік ережелері - қауіпсіздік ережелерін ескерту** .Таңғы ас алдында қолдарын сумен сабындап жуу мәдениетін қалыптастыру. **(мәдени-гигиеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, кезекшілердің еңбек әрекеті)** Өз орнына отыру. Ас болсын сөзін айтуды қалыптастыру. Таза және ұқыпты тамақтануды, қасықты дұрыс ұстауды, тамақтанған кезінде ауызын жауып отырып, асықпай әбден шайнауды үйрету.Тамақтанып болғаннан кейін алғыс айту, ас қайырудыпысықтау				
Ұйымдастырылған іс-әрекетке дайындық	Таңғы жиын. Балалармен жаңалықтарымен бөлісу, жақсы тілектерін айтқызу. Терезеден табиғатты бақылау, күнделікті ауа райына байланысты табиғат бұрышында суреттерді ауыстыру. «Алтын күз» дегінді қалай түсінетіні, неге жапырақтар түсін өзгертеді, неге олар түседі тақырыбында әңгімелесу **(Қоршаған ортамен таныстыру)Экологиялық мәдениет қалыптастыру.** Бірлескен жоспарларды, мәселелерді талқылау, қызығушылықтары бойынша әрекет түрін таңдау, ережелер туралы келісу және т. б. **(сөйлеуді дамыту)**				

Мектепке дейінгі ұйымның кестесі бойынша ұйымдастырылған іс-әрекеттер	**Дене шынықтыру** Жалпы дамытушы жаттығулар. Негізгі қимылдар: *Жүру:*бағытты және қарқынды өзгертіп жүру *Жүгіру:*1–1,5минут ішінде баяу қарқынмен жүгіру *Еңбектеу, өрмелеу:* табан мен алақанға сүйеніп, төрттағандап еңбектеу *Секіру:* 4–5сызықтан аттап (сызықтардың арақашықтығы 40–50 сантиметр) секіру *Сапқатұру, сап түзеу, сапқа қайта тұру.* оңға,солға бұрылу,орнында айналу; Қимылды ойын: Шеңберге түсір	**Музыка** «Жеміс бағында» Ж.Қалжанова Міндеттері: Музыканың сипатын сезінуге үйрету, танысшығармаларды білу, тыңдалған музыкадан алған әсерлері туралы әңгімелеуді жетілдіру Әуеннің көңілді би сипатын қабылдауға үйрету.	**Дене шынықтыру** Жалпы дамытушы жаттығулар. Негізгі қимылдар: *Жүру:*бағытты және қарқынды өзгертіп жүру *Жүгіру:*1–1,5минут ішінде баяу қарқынмен жүгіру *Еңбектеу, өрмелеу:* табан мен алақанға сүйеніп, төрттағандап еңбектеу *Секіру:* 4–5сызықтанаттап (сызықтардың арақашықтығы 40–50 сантиметр) секіру Қимылды ойын: Жоғарылақтыр Спорттық жаттығулар: Велосипед тебу: екі немесе үш дөңгелекті велосипед тебу; оңға, солғабұрылу. Спортзалда	**Дене шынықтыру** Жалпы дамытушы жаттығулар. Негізгі қимылдар: *Жүру:*бағытты және қарқынды өзгертіп жүру *Жүгіру:*1–1,5минут ішінде баяу қарқынмен жүгіру *Еңбектеу, өрмелеу:* табан мен алақанғасүйеніп, төрттағандап еңбектеу *Лақтыру,домалату,қағыпалу:* Допты кедергілер арқылы бастан асыра екі қолымен және бір қолымен лақтыру (2 метр қашықтықтан); *Сапқа тұру, сап түзеу, сапқа қайта тұру.* оңға,солға бұрылу,орнында айналу; Қимылды ойын: Допты қағып ал	**Музыка** Күз Міндеттері: Балаларды мәнерлеп ән айтуға үйрету Әуеннің көңілді би сипатын қабылдауға үйрету
	Күзгі бақта пісетін жемістер мен көкөністерді бақылау. «дәмін татып біл» ойынын ойнату. Жемістер мен көкөністерді дәміне қарай тану, ата, санау.	**Қауіпсіздік ережелері.** Жол қауіпсіздігі ережелерін сақтау. Жол белгілерін (жүру бөлігі, жаяу жүргіншілер өткелі, тротуар) білу, бағдаршамның белгілеріне сәйкес	**Қазақ тілі** «Күзгі табиғат» Міндеттері: Қоршаған ортадағы заттар мен өсімдіктердің, жануарлардың, құстардың,табиғат құбылыстарының, тұрмыстық заттардың атауларын білдіретін		Балалардың қалауы бойынша кітап көруге, мамандардың құрал саймандарын мүсіндеп жасауға үйрету**(мүсіндеу)** және бидайдай тұқымдарын егуді жасап көруді ұсыну. Сергіту сәтін жасау арқылы орталықтардағы

		жолдан өту. «Автобус аялдамасы» жол белгілерімен таныстыру **Біртұтас тәрбие**	сөздерді түсінужәне атау дағдыларын қалыптастыру.		орындарын ауыстырып жұмысты жалғастыру.
Серуенге дайындық	Балалардың дербес қимыл белсенділігі үшін жағдай жасау, ойын құрал-жабдықтады дұрыс пайдалану туралы әңгімелесу. Табиғи материалдар туралы не білетіндерін сұрау. Балаларды ретімен киіндіру (ауа-райы жағдайына байланысты), дұрыс киінуді бақылау. Киім шкафтарын таза ұстау және жинауды қалыптастыру **(сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)**. Қауіпсіздік ережелері.Серуен кезіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру				
Серуен	Серуенді бақша ауласын аралап, күзгі табиғатты тамашалап бақылаумен бастау. Ағаштардың биік аласа қасиеттерін атап, түскен бұтақтар мен жапырақтар, дәндерді жинап, түсін түрін атап,санап ,топқа алып келу. **(қоршаған ортамен танысу,математика негіздері)Экологиялық мәдениет қалыптастыру** Балалармен бірге жапырақты бояп таңбалап қағаз бетіне басу әдісімен **сурет салу** Жапырақтар мен шағын бұтақтардан икебано жасап безендіру заттарын жасап, топты безендіру. **(жапсыру)** Еңбек Мақсаты:Күзгі жапырақтардан ауланы тазарту. Кім қанша жапырақ жинайды санау	Зерттеу. «Бидай» Мақсаты: Бидайды сабағымен көрсету. Оның ішінен дәндерді қалай алуға болады, балаларға өздеріне дәндерді алып жинату. Алынған дәнді, қол диірменіне салып, ұн жасау. Ұнға су, тұз қосып қамыр жасауға болатынын көрсету. Қамырдан кулшелер жасатып аспазға беру. Аспазшы балаларға өздері беріп жіберген нанның піскенін айтып, таратып беруін ұйымдастыру Қимылды ойын: Тышақандар мен мысықтар	Жаттаған әнін, тақпағын айтқызу. Жеке балалармен жұмыс. Күз туралы ауызша ертегілер құрап, оны сахналау. Балалардың дербес ойындары Тағибаттың ерекшеліктерін байқауды үйрету. **Экологиялық мәдениет қалыптастыру** Қимылды ойын: Жалауға қарай жүгір	«Үйшік» Мақсаты: Құрастырып жасаған үйшіктерін сынақтан өткізу. Басқа да жануарлар туралы кітаптар қарау. Қыстайтын және жылы жаққа ұшып кететін құстар туралы фильм қарау. Неге олар ұшып кетеді деген сұраққа балалардың пікірін тыңдау. **(қоршаған ортамен танысу)**	Еңбек Мақсаты: Балабақша ауласына күзде отырғызылатын ағаштар мен гүлдерді отырғызуға қатыстыру жұмыстарын жүргізу. Балабақша ауласындағы ағаштар мен гүлдерге күтім жасау. Қимылды ойын:Поезд

	салыстыру Еркін ойындар				
Серуеннен оралу	Топқа оралу кезінде жылдам қатарға тұруды дағдыландыру. Асықпай бір-бірін итермей жүруді үйрету. Топта киетін аяқ киімдерін өз бетінше ауыстырып, киюін қалыптастыру. Жұмбақтар шешу, өлендер, әндер жаңылтпаштар, санамақтар және т.б. жаттау **(көркем әрекет, дербес ойын әрекеті).**				
Түскі ас	Түскі ас алдында гигеналық шараларды орындау: қолды дұрыс жуу, өз орамалының орнын білу, қолды дұрыс сүрту, орамалды ілу көркемсөз қолдану, мысалы «Сылдырлайды мөлдір су, мөлдір суға қолыңды жу»табиғи ресурстарға ұқыпты қарауды қалыптастыру Кезекшілердің жұмысы (асхана құралдарын, майлықтарды үстелге қою) Тамақтану (өз орнын білу, дұрыс отыру, асхана құралдарын дұрыс ұстай білу, ұқыпты тамақтану , сөйлеспеу, алғыс айту) **(мәдени-гигеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)** Ереже айту				
Күндізгі ұйқы	Тамақтан соң ауыздарын сумен шаюды қалыптастыру. Киім түймелерін, сырмаларын өздігінше ағыту. Киімдерін ұқыпты орындыққа іліп (немесе арнайы сөреге) қоюды үйрету. Өз төсек орнын тауып жатуды үйрету. (**өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)** Балалардың тыныш ұйықтауы үшін жайы баяу музыка тыңдау.**«Күй күмбірі»** - балалардың бойында музыканы тыңдауға қызығушылықтарын, музыканы эмоционады қабылдауды, түсінуді, қадірлей білуді қалыптастыру. **Ұлттық құндылық**				
Біртіндеп ұйқыдан ояту, **Сауықтыру шаралары**	Өз орындарында отырып керілу, тыныстау жаттығуларын жасату. Ригалық әдіс бойынша сауықтыру. (дене жаттығулар мен белсенділігі) Киімдерін реттілікпен өздігінен киіну. Түймелерін қадау, сырмаларын сыру, аяқ киімдерін дұрыс киюді үйрету. Қыз балалардың шаштарын тарауға үйрету. (**өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)** Қолдарын жуу, құрғатып сүрту, сүлгіні өз орнына іліп қоюды үйрету.**(мәдени-гигиеналық дағдылар**).				
Бесін ас	Кезекшілердің жұмысы (асхана құралдарын, майлықтарды үстелге қою, соңынан жинау) Таза және ұқыпты тамақтану. Тамақтану мәденетін қалыптастыру. Асты тауысып жеуге үйрету. **(мәдени-гигеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)**				
Балалардың дербес әрекеті	Жапырақтардан, гүлдерден дестелер жасап, аналарына сыйлауға дайындау. Кітаптар қарау, балалардың еркін іс әрекеті **(мүсіндеу, сөйлеуді дамыту)**	Зерттеу шығармашылық әрекеті. Мақсаты: Балаларға ұннан тұзды қамыр жасауды үйрету. Әр балаға әр түрлі түсті бояу қосып, қамырдың түсін өзгертіп қамыр жасату. Жасалған қамырдан нан, бауырсақ, торт т.б	Жануарлардың күзгі тіршілігіне қандай жағдайлар жасау керектігі туралы әңгімелесу. **(қоршаған ортамен танысу)** Құмнан қоралар жасау. **«Smart bala» жобасы(құрастыру)**	«Күз бейнесін жасау» Міндеттері: Дайын пішіндерден жануарлар, құстар, гүлдердің пішінін қию және олзаттарды қағаз бетіне орналастыру дағдыларын қалыптастыру. **(жаспыру)** Ойындар ойнату.	«Ағаштар мен гүлдер» геометриалық пішіндерді қолданумен жол табу Роботтар арқылы кеңістікті бағдарлау. Міндеттері: Геометриялық фигураларды (дөңгелек, үшбұрыш, төртбұрыш танып, атай білуге

		балалардың қалауы бойынша мүсіндер жасату. **(мүсіндеу)**			үйрету **(математика негіздері)**
Балалармен жеке жұмыс	Айша мен Мейіржанға Күз туралы тақпақтар ме әндерді қайталау. **Мақсаты:** артикуляциялық аппарат дамыту.	Мұхаммед,Мирас «Менің досым» туралы әңгімелеу. **Мақсаты:** өзінің досы туралы қысқаша әңгіме құрай білу. Хансұлтан-мүсіндеу	Айнара,Алексей «Отбасы» **Мақсаты:** отбасы мүшелері туралы білімдерін бекіту, олардың аттарын атай білу. ***(қоршаған ортамен танысу – коммуникативтік, қызмет)***	Ертеңгілікте айтатын өлеңді қайталау, таза сөйлеуге үйрету**.** **Мақсаты:** артикуляциялы аппаратты дамыту. -құрастыру, Айсұлтан ,Хансұлтан ақпақтарды қайалату .	Раяна **«Ойыншық туралы әңгіме»** **Мақсаты:** сүйікті ойыншық туралы қысқаша әңгіме құрай білу.
Серуенге дайындық	Киімдерін реттілік сақтап дұрыс киінуге үйрету. Достарына көмектесу. Қатармен жұптасып жүруді, қатарды бұзбауды үйрету. Таза ауада қандай ойындар ойнайтынын балалармен жоспарлау. **(сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)**.				
Серуен	«Бестемше» ойынын үйрету.	Ойынды пысықтау	Балалардың ойындыөз бетінше ойнауына жағдай жасап ойнату	«Бестемше» ойынын негізгі ережелерін пысықтау.	Ойынды меңгермеген балалармен ата аналармен ойнауын ұйымдастыру.
Балалардың үйіне қайтуы	«Өнегелі 15 минут» - балалардың ересектермен емін-еркін қарым-қатынас жасау дағдыларын қалыптастыру				
	Күзгі табиғат туралы баласымен әңгіме жүргізуді ұсыну	Табиғи материалдарды жинауға көмектесу.	Сурет салу, кітап қарауды ұсыну.	Құстарға үйшік жасауды ұсыну	Балалармен апта бойы жасаған жұмыстардан алған әсерлерін сұрау.

ТАҢЕРТЕҢГІ САУЫҚТЫРУ ЖАТТЫҒУЛАРЫНЫҢ КАРТОТЕКАСЫ

Қыркүйек айы І-ІІ апта

I. Жүру. Әртүрлі бағытта жүру, жәй жүру, шеңбер болып тұру.

II. 1б.қ Аяқ бірге, қол төмен.

1- қолды алға созу, 2 – төмен түсіру. 5-6 рет қайталау.

2 б.қ Аяқтың арасын ашып, қол иықта

1 қолды жоғары көтеру, 2б.қ оралу. 5-6рет қайталау.б.қ Аяқтың арасы алшақ, қол белде.

1 отыру. 2 тұру. 5-6 рет қайталау.

4 б.қ аяқтың арасы алшақ, қол белде1. –оңға бұрылу, 2б.қ оралу 3-солға бұрылу, 4 б.қ оралу. 4-5 рет

5 «қояндарша секіреміз» аяқты бірге, қол бүгулі кеудеде. Секіру.7-8секунд

III еркін тыныс ал

Қыркүйек айы ІІІ-ІV апта

(Қағаз жапрақтармен жаттығулар)

I Жүру, Аяқтың ұшымен, өкшемен, қолды жоғары көтеріп жүру, жүгіру, жәйжүру, шеңбер болып тұру.
II 1б.қ Аяқбірге, қолтөмен.
1- қолды алғасозу, 2 – қолды айқастыру. 3-ажырату. 4б.қ оралу. 4-5рет қайталау.
2.б.қ. аяқтыңарасыалшақ, қолтөменде.
1қолды көтеру, 2оңға қарай тербелу, 3 солға қарай тербелу. 4б.қ. оралу. 5-6рет қайталау.
3б.қ аяқтың арасын алшақ қою, кол төменде 1 қолды алға созу,2 отыру, 3 тұру. 4 б.қ оралу.
4б.қ аяқтың арасын алшақ қою,қол төменде.1 тізенібүгу, 2 қолды алғасозу. 3б.қ оралу. 4-5рет қайт.
5б.қ аяқты алмастырып секіру. 7-8 секунд
III Еркін тыны салу.

ҚИМЫЛДЫ ОЙЫНДАР КАРТОТЕКАСЫ

Күн шуақ және жаңбыр

Балалар залдың қабырғасынан біршамаалы сұрақ қойылған орындықтардың арт жағына жүрелерінен отырады да, терезеден қарайды (орындықтың артындағы саңылаудан) Тәрбиеші «Күншуақ! Ойнап келіңдер!»-дейді. Балалар алаңда жүгіреді. «Жаңбыр, тезірек үйге қайтыңдар!» -деген белгісі бойынша барлығы ө орындарына қарай жүгіреді және орындықтардың арт жағына келіп отырады.

Ойыншықты алып кел.

Ойыншықтарды (сылдырмақ, кішкенекубиктер) бөлімінің, алаңның қарама қарсы жағына орналастырады. Тәрбиеші балаларды өзіне шақырып алады да, ойыншықтарды алып келуін өтінеді. Оның нұсқауы бойынша балалар ойыншықтарға қарай жүреді немесе жүгіреді. Ойыншықтарды тәрбиешіг еалып келеді. Ол балаларды мадақтайды, ойыншықтарын қайтада напарып қоюын өтінеді.

Нұсқау

Ойынды тапсырмалар қосып, күрделенуге болады.Ойыншықтарға тар жолмен немесе онша биік емес заттардың үстімен алып өту.

Кешікпе

Кубиктер мен сылдырмақтарды еденге шеңбер бойымен орналасады. Балалар кубиктердің жанына тұрады. Тәрбиешінің белгісі бойынша олар бірін-бірі қағып, соқпай және кубиктерге тиіп кетепей бөлмені айнала жүгіреді. «Кешікпе!» белгісі бойынша балалар өз кубиктеріне қарай жүреді және кубиктерге тиіп кетпей бөлмені айнала жүгіреді. «Кешікпе!» белгісі бойынша балалар өз кубиктеріне қарай жүгіреді.

Тышақандар мен мысықтар

Балалар- тышқандар өзіндерінде отырады.(бөлменің қабырғасын жағалай немесе алаңның жан-жағына қойылған орындықтарға) Алаңның бір бұрышында мысық отыр. Мысықтың рөлін тәрбиеші атқарады. Мысық ұйықтап кеткенде тышқандар бөлмеде жүгіреді. Бірақ, мысық оянады, керіліп созылады, мияулайды және тышқандарды ұстай бастайды. Тышқандар тез қашып кетеді және індеріне тығылып (орындықтағы өз орындарына отырады) қалады. Барлық тышқандар індеріне қайтып келген соң мысық қайта ұйқыға кіріседі. Ойын 5-6 рет қайталанады.

Нұсқау

Мысық көзін жұмып, ұйықтаған соң ғана, тышқандардың інінен жүгіріп шығуларына болады. Ал індеріне мысық оянып, мияулай бастағанда ғана оралады. Тәрбиеші барлық тышқандардың індерінен жүгіріп шығуын бақылайды. Ойынға ойыншық мысықты да қолдануға болады. Балалар өрмелеп шыға алатын кубиктерді де індері ретінде пайдалануға болады.

Жалауға қарап жүгіру.

Тәрбиеші балаларға екі түстікішкене жалаушаларды таратып береді. Қызыл және көк түсті. Тәрбиеші бір қолына қызыл, екінші қолына көк жалаушаны алып, екі қолын екі жаққа жаяды. Түсіне қарай балалар екі топқа бөлініп тұра қалады. Бұдан кейін тәрбиеші балаларға алаңның ішінде қыдыруды, жүгіруді ұсынады. Балалар қыдырып жүргенде, Тәрбиеші бөлменің екінші жағына өтеді де: «Бір, екі, үш маған қарай жылдам ұш!» -дейді.Бұлкездеқолындағыжалалаушалардыекіжаққасермейді. Балалар оған қарай жүгіреді және өз қолдарындағы жалаушалардың түстеріне қарай жалаушаның жанына жиналады. Балалардың бәрі жиналып болған соң, тәрбиеші жалаушаларды жоғары көтеріп, бұлғауды ұсынады.

Ойын 3-4 рет қайталанады.

Нұсқау.

Тәрбиешінің белгісі бойынша бұрын алаңның жан-жағына жүгіріп кетпеуі керек. Ол жалаушаларды бір қолынан екінші қолын ааустырып отырады, өйткені балалар өз жалаушаларының түсіне қарай оның бірде сол жағына қарай жиналуы керек. Ойынға қосымша белгілермен тапсырмалар енгізуге болады. Мысалы: «Тоқта!» белгісі бойынша ойнаушылардың барлығы тоқтай қалуы, көздерін жұмуын емес еорындарына тұырып шыр көбелек айналуын емес есекіріп билеуі тиіс. Ал, бұл кезде тәрбиеші байқатпай басқа орынға кетіп қалады. Белгі бойынша тәрбиешінің жанына қайтадан жиналады. Жалаушалардыңорнына балалардың қолына қол орамал немесе түстеріне сай кубиктер, ленталар беруге болады.

Өз түсіңді тап

Тәрбиеші балаларға 3-4 түстікішкене жалаушаларды таратып береді.: қызыл, көк, сары, жасыл. Түсі бірдей жалаушасы бар балалар жалаушаның белгілі біртүсімен алдын ала белгіленген бөлменің әрбұрышына жиналады. Тәрбиешінің «ойнап келіңдер!» деген кезде балалар өзтүстері бар жалаушаның қасына жиналады. Тәрбиешіқай топ бұрын жиналғанын белгілейді. Сонан соң ойын қайталанады.

(5-6 рет)

Нұсқау.

Бірнеше реет қайталанып, балалар ойынды жақсы игерген соң тәрбиеші серуен кезінде тоқталып, көздерін жұмғызып, сол уақытта бөлменің бұрышында тұрған жолаушыларды ауыстырып қояды.

Трамвай

Балалар бір-бірінің қолдарынан ұстап, екі-екіден калонаға тұрады. Бос қолдарымен олар ұшы байланған жіптен ұстайды. Яғни, кей бала жіпті оңқолмен, кей бала жіпті сол қолмен ұстайды. Бұл трамвай. Тәрбиеші екіқолына үштүрлі –сары, қызыл, жасыл жалау ұстап, бөлменің бір бұрышында тұрады. Ол жасыл түсті сигнал болғанда қозғалуға, қызыл, сары, түсте тоқтауға тиіс екендігін түсіндіреді. Тәрбиеші жасыл жалауды көтергенде- бұл трамвай келе жатыр деген белгі, балалар бөлмені, аланды айнала жүгіреді. Тәрбиешіге, бағдаршамға дейін жүгіріп келіп, қай түс жанғанын бақылайды. Егер бұрынғыдай жасыл түс болса жүрісті жалғастыра береді. Ал егер сары мен қызыл жанса олар тоқтайды, жасылдың жануын күтеді.

Нұсқау

Ойын кезінде балаларды көшеде жүру ережесімен таныстыру. Егер ойынға балалар аз қатысса екі-екіден немесе бір калонаға атұрғызуға болады. Ойынның сюжетін дамыта түсуге болады; жолшыбай трамвайдың келуін күтіп отырған жолаушылардың аялдамасын ұйымдастырады, аялдамаға жақындағанда трамвай жүрісін баяулатады және тоқтайды. Жолаушылардың бірсыпырасы трамвайдан шығып, біраз жолаушы қайтадан мінеді. Трамвайға шығып-түсу үшін жіпті көтереді. Жіптің ұшына кішкене қоңырау байлаулы. Жүрер кезде бір бала (кондуктар) қоңырауды соғып, белгі береді.

Поезд

Балалар калонаға бір-бірден тұрады. (бір-бірімен қол ұстаспай) Біріншісі паравоз ал қалғандары вагондар. Тәрбиеші гудок береді де, поезд алға жылжи бастайды, ең әуелі баяу, кейін жылдам, жылдамырақ және ең соңында балалар жүгіуге айналады. «Поезд станцияға жақындап келеді» -дейді тәрбиеші. Балалар жүрісті бірте – берте баяулатады да, поезд тоқтайды. Балалар серуендеуге шығады. Олар жан-жаққа тарап, гүлдер, жеміс, саңырауқұлақтар тереді. Гудоктыести сала олар қайтадан калоннаға тұрады да, поездің қозғалысы жаңадан басталады. Ойын 4-5 рет қайталанады.

Нұсқау

Алғашында балалар калоннаға кез-келген ретпен тұрады, ал жылдың аяғында өз орындарын есте сақтауды – өз вагонын табуды үйретеді. Ойынның сюжетін өзгертуге болады. Мысалы: поезд көлдің жанына тоқтайды, онда балалар қайықта серуендейді, балық аулайды. т.б. бейнелейді.

«Ұшты-ұшты»

Педагог балаларға ұшты-ұшты қарлығаш ұшты дегенде балалар қолдарын көтеріп ұшады, педагог ұшты-ұшты орындық ұшты десе отыра қалады.

«Хан талапай»

Ойынға 5-10 балаға дейін қатыса береді. Асық көп болу керек. Көп асықтың ішінен үлкенірек біреуін алып қызыл түске бояңдар. Осы асық «хан» болады. Алдымен санамақ арқылы ойын бастаушыны тағайындап алыңдар. Осы бала асықтың бәрін уысына жиып алып, отырған балалардың алдына шашып жібереді. Сендер «ханның» қалай түскенін байқап отырыңдар. Егер «хан» бүк, шік, тәйкі түссе, ойын бастаушы бала «ханның» түсуіне қарай жақын жатқан асықтарды бас бармақтың көмегі арқылы сұқ саусағымен итере-ыршытып біріне-бірін дәлдей отырып тигізеді. Тигізген асықтарды өзіне алады.

Орамал тастамақ

Балалар шеңбер жасап тұрады. Бастаушы(тәрбиеші) балаларды айнала жүріп бір баланың артына орамал тастап кетеді. Артына орамалды тастағанын сезген бала менің артымда деп жауап береді. Артына орамалдың тасталғанын сезбесе ол өлең, тақпақ айтып немесе билеп беруі керек. Балалар шеңбер бойында көздерін жұмып тұруы керек. Ойын осылай жалғаса береді.

Үштабан

Үш табан ойнау үшін тақыр жерге көлденең сызық сызылады да, оған әр ойыншы бір бірденарасынсиректеуетіпкенейтігеді.Содан соң ойнаушы балалардың барлығының сақаларын біреуіжиып иіреді. Кімнің сақасы шықса сол бірінші болып сақасын көннен алысырақ жерге иіреді.Сақасымен тігулі кенейді атып, үштабаннан артықтау жерге жіберуі керек үш табаннан кем, я болмаса сақасы кенейге тимей кетсе, ойынды сақасы шыққан келесі ойыншы бастайды. Ойын көндегі кенейді ұтып біткенше созылады.

Омпы

Асық ойынының бір түрін«Омпы» деп атайды.Омпы–асықтың тұмсығымен жер тіреп,тік шаншылып түсуі.Бұл ойынды көбінесе бозбалалар ойнайды. Оны таза ауада жазық алаңда, не үлкен бөлмелерде ойнауға болады.Ойнаушылардың санына шек қойылмайды.Ойынның мақсаты-асық ұту.Ойнаушылар арасы 20қадам екі көн сызадыда біріншісіне төртбұрыш жасайды(оның көлем іөзара келісіледі)дәл ортасындағы сызыққа әрбір ойыншы өздерінің асықтарын тігеді. Тігілген асықтардың ортасына бір асық мұртынан«Омпы»тұрғызады.Ойнаушылар екінші белгіленген жерден бірінің артына бірі тұрып әркімнің өз кезектері

бойынша,қолдарың дағы сақаларымен«омпыны» ата бастайды. Егер кімде-кім омпаға тигізсе және оны төрт бұрыштың шетіне шығарса, онда көндегі асықты түгел алады. Ал омпыға тимей, жанындағы асықтарға тисе, оны да төрт бұрыштың шетіне шығара алса, онда сол атқанасығын ғана алады. Асық таусылған сайын, көнге асық қайтадан тігіліпотырылады.Ойын жалғаса береді.

Асықтытігіпойнау

Бір топ бала, жастар жиылып келіп, тегіс жерді таңдап алады да оны тазартып,ортадан төртбұрышты сызық сызады.Сол төртбұрышты ортасынан тең етіп екіге бөледі. Әр жағының қашықтығы балалардың жас мөлшеріне қарай белгіленеді.Сонда1-1,20см немесе1,5метрге дейін болады. Мұны «көн» деп атайды. Сонда ойнаушылардың өзара келісімібойынша көннен 4-5 метр не одан да көп мөлшерде асық ататын орын белгіленеді.Оны сызықпен белгілейді.Ойыншылар осы жерден тұрып көндегі асықты ататын болады. Ойынды кім бірінші болып бастайтынын сақа иіру арқылы анықтайды. Сақасы алшы түскен ойыншы бірінші болыпатукезегіналады.

Ойыншы асыққа дәл тигізіп,оны көнбесызығынан шығарса,оны аладыда,сақасы түскен жерден қайта атады.Сөйтіп көннен шығарғандарын ала береді. Егер оның сақасы көндегі асыққа тимей кетсе,асықты келесі ойыншы атады. Ал тігілген асықтарды бұзып, бірақ көннен шығара алмаса,қалған ойыншылар асықтарды сол жатқан қалыбындаатып,көннен шығарып алуға тиіс.Ойын көндегі асықтар бойынша біткенше ойнала береді. Көндегі асық біткен соң, ойынға қатынасушыларбір-бірден көнге қайта асық тігіп,ойын қайта басталып,жалғаса береді.

Алты атар ойыны

Көндегі кенейлердің біршетіне түпте қалған(сақасышықпаған)баланың сақасы тігіледі.Кенейдің арасында саңлау болмай тіркестіріле қойылады.Көннің екі жағына1мжерден су(сызық)ал5-6м жерден қарақшы белгілейді.Кімде кім түптегі сақаны жұлып кетсе(суданшығарса) бүкіл кенейді сол алады. Ал сақаға тимей кенейді ұшырса, оныңсудан шыққаны ғана соныкі болып табылады. Ату саны ─ 6 рет. Алғаш сақасы шыққан бала, қалғандары одан кейінгі кезекте атады. Алты рет атыстан қалған кенейдің бәрі түпте қалған баланікі болып есептеледі.

Атбақыл

Асықпен ойналатын ойындардың бірі — «Атбақыл» немесе «Көтеріспек» деп аталады. Ойынға екі-екі баладан қатысады, қалғандары көрушілер болады. Ойынға қатынасушылар кез келген жерді таңдап аладыда, өздері тұрған жерлеріне белгі соғады. Сол белгі соққан жерден біреуі қолындағы асығын(нетопайын,сиырасығын,«топай»депатайды)алыстата иіріп тастайды. Екінші ойыншы қолындағы асығымен оны атады.Егер де ол тигізсе, бірінші ойыншы оны сақасы барып түскен жерге дейінарқалап барады. Енді екінші ойыншы сақасы түскен жерде тұрып, асығын алыстата иіріп тастайды.Бірінші ойыншы оны атады.Тигізсе,сақасы жатқан жерге дейін екінші ойыншы арқалап апарады. Егер асыққа тимей кетсе,келесі ойыншы атады.Ойын осылайша жалғаса бередіде,ойыншылардың өзара келісімі бойынша тоқталады.

Ханалшы

«Ханалшы»–қазақ халқының ұлттық ойындарының бір іасық ойынының бір түрі. Ойынға 5 немесе 10 бала қатысады. Көп асықтың еңірісі қызыл түске боялады.Бұласық«Ханасығы»болыпсаналады.Асықтар тізіп қойған соң, ойын бастаушы «Хан асығымен» оларды көздеп,құлатады. Құлаған асықтарды жинап алады. Егер «Хан асығы» бүк, шік,тайқы қалыптарымен түссе, ойын бастаушы жақын құлаған асықтарды атабереді.

Егер ойын бастаушы асықтарды қолымен құлатып алса немесе басқа асықтарымен атса,ондаойынды келесі бала жалғастырады.Ең соңында,
«Ханасығы»кімнің қасында қалса,сол бала жеңіске жетеді.Келесі ойынды жеңіске жеткен бала жалғастырады.

Соқыртеке

Балалар дөңгелене тұрады. Топ ішінен бір баланың көзі байланады.Балалар: Бота,бұзау,қозы, лақ,
Қайда кеткен құлыншақ.Соқыр теке бақ-бақ,

Мені іздентап-тап-деп өлеңмен айтады.

Содан кейін Соқыр теке (көзі байлаулы бала) балаларды қуалайды немесе балалар оның жанына келіп түртіп қашады. Соқыр теке ұстап алғанбаланың көзі байланады да ол «соқыр теке» рөлін атқарады. Ойын осылайжалғасабереді.

Тақия тастамақ

Ойынға бірнеше бала қатысады.Балалар шеңбер жасап отырады.Жүргізуші шеңбердің сыртын айнала жүгіріп жүріп,біреуінің артына білдіртпей тақияны тастап кетеді. Егер біреу сезіп қойса, жүргізушіні қуып жетуі керек.Ал,жүргізуші қуған баланың орнына тұра қалуға тырысады.

Жүргізушіге жете алмаған бала айыбын төлейді,өнер көрсетеді.

Күш сынаспақ

Бұл ойын стол үстінде екі баланың білек сынасуымен орындалады. 2 бала шынтақтарын столға тіреп,қол бастарын айқстырады.Кім білекті столға жықса, сол бала жеңіске жетеді. Ағаш аттың үстінде аттың басын ұстап тұрып 2 білектен тартысып сынасуғада болады.Бірақ баланың қауіпсіздігі қатаң бақыланады.

Арқан тарту

Бұл екі топқа бөлінген балалармен немесе екі баламен ойналады.Арқанның екі жағынан екі бала немесе екі топқа бөлінген балалар тартысады.

Қайтопарқанды өз жағына тартып алып келсе,сол топ жеңіске жетеді.
Екі бала тартысқанда қай бала өзіне қарай арқанды тартып екінші баланы құлатса,құламаған бала жеңіске жетеді.

Сақина жасыру

Ойынды бастаушы және сақина жасырушы бала белгіленеді. Қалған ойыншылар жерге отырып тізелерінің үстіне алақандарын жаяды.Бастаушы жабулы қолын әрбір ойыншының алақанына салысымен,ол бала

Алақанын жаба қояды.Бастаушы бір баланың алақанына сақина салысымен, ойыншылардың біреуінен «Сақина кімде» - деп сұрайды. Ол сақинаның кімде екенін білсе, сол баламен орнын ауыстырады. Ал білмесе,ол өз өнерін көрсетеді.Ойын басқарушы ойынды осылай жалғастыра береді.

Қуыршақ

Сәлия өзінің құрбысы Әлиямен бірге көл жағасына келді. Сәлия құмғасаз балшық араластырып қуыршақ жасады. Онысы әп-әдемі болып шықты.Шыбықтан аяқ-қолынорнатты.

– Мынақуыршаққалай,Әлия?Адамғаұқсайма?–дедіСәлияқұрбысына.

– Өзіңшеберсіңғой.Әдеміекен.Мағандабірқуыршақжасапберші!

Сәлия қуыршағын кептіріп қойды да, Әлияға арнап қуыршақ жасауғакірісті. Бұл қуыршақты да жасап бола бергенде, кенет дауыл тұрып, көлбетінде толқындар ойнай бастады. Отырған тұстарына толқын келіп қалғансоң,екіқызжағаданәрірекбарып тұрды.

Жел саябырлап, көл сабасына түсті. Сәлия орнына келіп, қуыршағынқарапеді,толқын тып-типылетіпжуып кетті.

Сәлияжылапжіберді.

Сен неге жылайсың? Оған сенің нең шықты? Менің әкем дүкенненсатыпәпергенқуыршағымдыдатолқыналыпкеттті.Менжыламай-ақтұрмынғой, -дедіӘлия оныжұбатып.

– Менеңбегімніңешболғанынажыламаймын.

– Жыламашы. Ренжімеші. Ана қолыңдағы маған деген қуыршақтыөзіңал,мағанбермей-ақ қой!

– Жоқ.Менекі айтпаймын.Мұны сенал!- деп,Сәлияжылауынқойып,қуыршақтыӘлияның қолынаұстатаберді.

МәдіхатТөрежанов